KOMPARATIVNA ANALIZA METODA NAKNADNOG PRIZNAVANJA I VREDNOVANJA DUGOTRAJNE MATERIJALNE IMOVINE MEĐU PODUZETNICIMA U RH

Pejić, Maja

Master's thesis / Diplomski rad

2017

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Split, Faculty of economics Split / Sveučilište u Splitu, Ekonomski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:124:939906

Rights / Prava: In copyright / Zaštićeno autorskim pravom.

Download date / Datum preuzimanja: **2024-04-20**

Repository / Repozitorij:

REFST - Repository of Economics faculty in Split

zir.nsk.hr

UNIVERSITY OF SPLIT

dabar
DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJI

SVEUČILIŠTE U SPLITU

EKONOMSKI FAKULTET

DIPLOMSKI RAD

KOMPARATIVNA ANALIZA METODA NAKNADNOG PRIZNAVANJA I VREDNOVANJA DUGOTRAJNE MATERIJALNE IMOVINE MEĐU PODUZETNICIMA U RH

Mentor:

izv.prof.dr.sc. Željana Aljinović Barać

Student:

Maja Pejić

2141531

Split, ožujak, 2017.

SADRŽAJ:

1. UVOD 2

1.1. Problem i predmet istraživanja 2

1.2. Istraživačke hipoteze 3

1.3. Ciljevi i doprinos istraživanja 7

1.4. Metode istraživanja 7

1.5. Struktura diplomskog rada 9

2. ZAKONODAVNI OKVIR ZA FINANCIJSKO IZVJEŠTAVANJE U REPUBLICI HRVATSKOJ 11

3. RAČUNOVODSTVO DUGOTRAJNE MATERIJALNE IMOVINE 16

3.1. Početno priznavanje i mjerenje dugotrajne materijalne imovine 21

3.2. Naknadno mjerenje dugotrajne materijalne imovine 26

3.3. Amortizacija 30

3.4. Nadoknadivi iznos 32

3.5. Prestanak priznavanja dugotrajne materijalne imovine 34

3.6. Pregled dosadašnjih istraživanja 36

4. EMPIRIJSKO ISTRAŽIVANJE NA UZORKU HRVATSKIH PODUZEĆA 38

4.1. Definiranje uzorka i metodologija istraživanja 38

4.2. Analiza rezultata istraživanja 42

5. ZAKLJUČAK 60

LITERATURA 62

POPIS TABLICA I GRAFIKONA 64

SAŽETAK 65

SUMMARY 66

1. UVOD

1.1. Problem i predmet istraživanja

Izrada financijskih izvještaja jedan je od temeljnih ciljeva računovodstva, te se njihovom prezentacijom pružaju informacije o poduzeću zainteresiranim skupinama korisnika. Analizom financijskih izvještaja dolazi se do novih spoznaja i rješenja koja mogu pomoći pri kvalitetnom upravljanju poduzećem. Dugotrajna materijalna imovina je bitna stavka financijskih izvještaja a njena važnost proizlazi iz toga što ona uvelike utječe na stvaranje profita budući da se od ulaganja u dugotrajnu imovinu očekuju ekonomske koristi, kao što se očekuju i od ulaganja u druge stavke imovine što je u skladu s načelom priznavanja pozicija u bilanci.

Primjenom različitih metoda procjene dugotrajne materijalne imovine nakon početnog priznavanja moguće je utjecati na iskazani poslovni rezultat poduzeća i na vrijednost imovine za vlasnika. Primjena različitih metoda naknadnog vrednovanja ima i povratni učinak na promjenu novčanog tijeka kroz utjecaj na odljev ekonomskih koristi iz poduzeća.[1]

Nakon početnog priznavanja dugotrajne materijalne imovine, poduzetnik treba odabrati ili model troška ili model revalorizacije kao svoju računovodstvenu politiku i primijeniti tu politiku na cjelokupnu skupinu nekretnina, postrojenja i opreme.[2] Metoda troška podrazumijeva vrednovanje imovine po njezinu trošku umanjenom za ispravak vrijednosti i akumulirane gubitke od umanjenja. Ako se fer vrijednost dugotrajne imovine može pouzdano mjeriti, poduzetnik je može iskazati po revaloriziranom iznosu, koji čini njegova fer vrijednost na datum revalorizacije umanjena za kasniji ispravak vrijednosti i kasnije akumulirane gubitke od umanjenja.[3]

Predmet istraživanja ovog rada je ispitati koje metode naknadnog priznavanja i vrednovanja dugotrajne materijalne imovine koriste poduzetnici u RH te istražiti postojanje značajnih razlika u korištenim metodama s obzirom na veličinu poduzeća, vlasništvo, status listanja,

[1] Kolačević, S. (2005): Učinci procjene dugotrajne materijalne imovine i promjena vrijednosti iskazanih u financijskim izvješćima, Ekonomski pregled, Vol. 56. No. 1-2, str.60-78, str.60. [Internet]. Dostupno na: http://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=15384 [17.05.2016.]
[2] Pervan, I. (2014): MRS 16 - Nekretnine, postrojenja i oprema, interna predavanja, Ekonomski fakultet, Split.
[3] Bakran, D. (2016): Revalorizacija dugotrajne materijalne imovine, RIF br. 3., str.12., Zagreb.

ostvareni financijski rezultat, pravni oblik i djelatnost. Ukratko, predmet istraživanja je komparativna analiza metoda naknadnog priznavanja i vrednovanja dugotrajne materijalne imovine među poduzetnicima u RH. Analiza će se provesti na uzorku od 60 nasumično izabranih hrvatskih poduzeća različitih obilježja na temelju javno dostupnih podataka. Uzorak istraživanja selektiran je iz baze Financijske agencije[4]. U uzorak su isključivo izabrana poduzeća koja su predala svoje temeljne financijske izvještaje FINA-i za 2015. godinu. Budući da je cilj provesti istraživanje na temelju najnovijih dostupnih podataka, vremenski obuhvat istraživanja čini 2015. godina zato što za vrijeme ovog istraživanja nisu bili dostupni noviji financijski izvještaji.

1.2. Istraživačke hipoteze

Na temelju prethodno opisanog predmeta i problema istraživanja mogu se definirati sljedeće istraživačke hipoteze:

H_1(1): Postoje značajne razlike u korištenim metodama naknadnog priznavanja i vrednovanja dugotrajne materijalne imovine s obzirom na veličinu poduzeća

Poduzetnici se prema Zakonu o računovodstvu razvrstavaju na mikro, male, srednje i velike poduzetnike ovisno o pokazateljima: iznos ukupne aktive, iznos prihoda, prosječan broj radnika tijekom poslovne godine.[5] Cilj istraživanja je utvrditi da li postoje značajne razlike u metodama naknadnog vrednovanja dugotrajne materijalne imovine s obzirom na veličinu poduzeća. Očekuje se da će postojati značajne razlike u odabiru metode s obzirom na veličinu poduzeća. Kod poduzeća koja se klasificiraju kao velika se očekuje da će odluka o metodi prevagnuti u korist odabira metode revalorizacije. Dakle, očekuje se da će metodu troška najviše koristiti poduzeća koja se klasificiraju kao mala, a da će upotreba metode revalorizacije postati sve učestalija kod poduzeća koja su s obzirom na veličinu sve veća. Budući da velika poduzeća, za razliku od malih, uglavnom, imaju u svojoj bilanci više različitih vrsta dugotrajne imovine, i zato bi za velika poduzeća bilo primjerenije da češće upotrebljavaju metodu revalorizacije za naknadno vrednovanje dugotrajne imovine, s obzirom

[4] RGFI javna objava, [Internet]. Dostupno na: http://rgfi.fina.hr/JavnaObjava-web/jsp/prijavaKorisnika.jsp
[5] Zakon o računovodstvu, Narodne novine, br. 78/2015, članak 5., stavak 1., Zagreb, [Internet]. Dostupno na: http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2015_07_78_1493.html [20.05.2016.]

na to da je naknadno priznavanje dugotrajne materijalne imovine po fer vrijednosti objektivnije od naknadnog priznavanja po metodi troška.

H_1(2): Postoje značajne razlike u korištenim metodama naknadnog priznavanja i vrednovanja dugotrajne materijalne imovine s obzirom na status listanja poduzeća

Listana poduzeća su ona koja trguju dionicama na burzi. Cilj istraživanja je utvrditi da li postoje značajne razlike u metodama naknadnog vrednovanja dugotrajne materijalne imovine s obzirom na status listanja. Očekuje se da će postojati značajne razlike u korištenim metodama s obzirom na status listanja poduzeća. Očekuje se da će promatrana poduzeća koja trguju na burzi kao metodu naknadnog vrednovanja dugotrajne materijalne imovine pretežno koristiti metodu revalorizacije, dok će poduzeća koja ne sudjeluju na burzi pretežno koristiti metodu troška. Razlog ovakvih očekivanja se može povezati s konstatacijom, ako listano poduzeće provede revalorizaciju imovine na višu vrijednost, to povećanje vrijednosti imovine se evidentira u revalorizacijskim rezervama u glavnici, te takvo povećanje glavnice smanjuje stupanj zaduženosti, a povećava stupanj vlastitog financiranja, što poboljšava imovinski i financijski položaj poduzeća te djeluje pozitivno na mišljenje vjerovnika o takvom poduzeću.

H_1(3): Postoje značajne razlike u korištenim metodama naknadnog priznavanja i vrednovanja dugotrajne materijalne imovine s obzirom na vlasništvo poduzeća

S obzirom na vlasništvo, poduzeće može biti u privatnom, državnom i mješovitom vlasništvu. Cilj istraživanja je utvrditi da li postoje značajne razlike u metodama naknadnog vrednovanja dugotrajne materijalne imovine s obzirom na vlasništvo poduzeća. Pretpostavlja se da će postojati značajne razlike u korištenim metodama s obzirom na vlasništvo poduzeća. Očekuje se da će poduzeća u privatnom vlasništvu više primjenjivati metodu revalorizacije, dok će poduzeća u državnom vlasništvu više primjenjivati metodu troška za naknadno vrednovanje dugotrajne materijalne imovine. Razlog ovakvih očekivanja se temelji na pretpostavci da je uprava privatnih poduzeća menadžerski više orijentirana ka ostvarivanju profita i u skladu s tim ciljem im više pogoduje primjena metode revalorizacije. Suprotno navedenome, za državna poduzeća se više očekuje da će koristiti metodu troška za naknadno vrednovanje, što se može povezati sa konstatacijom da državna poduzeća imaju manji interes za postizanjem što boljih financijskih rezultata, odnosno, uprava državnih poduzeća toliko ne teži tome da poduzeće bude što uspješnije kao što tome teže privatna poduzeća. S obzirom da je metoda

troška jednostavnija za primjenu, pretpostavlja se da je državna poduzeća više koriste nego metodu revalorizacije. Za mješovita poduzeća vrijedi ista pretpostavka ovisno o omjeru vlasništva nad takvim poduzećem.

$H_1(4)$: Postoje značajne razlike u korištenim metodama naknadnog priznavanja i vrednovanja dugotrajne materijalne imovine s obzirom na ostvareni financijski rezultat poduzeća

S obzirom na poslovnu uspješnost kroz određeno vremensko razdoblje, poduzeće može ostvariti pozitivan ili negativan financijski rezultat, odnosno dobit ili gubitak. Cilj istraživanja je utvrditi da li postoje značajne razlike u metodama naknadnog vrednovanja dugotrajne materijalne imovine s obzirom na ostvareni financijski rezultat. Za očekivati je da se metode naknadnog vrednovanja dugotrajne materijalne imovine značajno razlikuju s obzirom na ostvareni financijski rezultat poduzeća. Očekuje se da će promatrana poduzeća koja ostvaruju pozitivan financijski rezultat pretežno koristiti metodu revalorizacije, dok će promatrana poduzeća koja ostvaruju negativan financijski rezultat pretežno koristiti metodu troška. Razlog ovakvih očekivanja ogleda se u načinu knjiženja primjene metode revalorizacije. Npr. ako se knjigovodstvena vrijednost imovine poveća kao rezultat revalorizacije, to povećanje će se priznati u ostalu sveobuhvatnu dobit i kumulativno iskazati u kapitalu kao revalorizacijska rezerva. Poduzeća koristeći metodu revalorizacije umjetno podižu profitabilnost, revalorizacija dovodi do promjena pozicija u bilanci društva, odnosno, dovodi do povećanja kapitala poduzeća kroz oblikovanje revalorizacijske pričuve, a time i do promjene financijskog rezultata.

$H_1(5)$: Postoje značajne razlike u korištenim metodama naknadnog priznavanja i vrednovanja dugotrajne materijalne imovine s obzirom na pravni oblik poduzeća

Trgovačka društva mogu biti organizirana kao: javno trgovačko društvo, komanditno društvo, dioničko društvo (trgovačko društvo u kojemu članovi sudjeluju s ulozima u temeljnome kapitalu podijeljenom na dionice), društvo s ograničenom odgovornošću (trgovačko društvo u koje jedna ili više pravnih ili fizičkih osoba unose uloge u unaprijed dogovoreni temeljni kapital) i gospodarsko interesno udruženje.[6] U ovom istraživanju će se analizirati poduzeća koja su organizirana kao d.d. i d.o.o. Cilj istraživanja je utvrditi da li postoje značajne razlike

[6] Zakon o trgovačkim društvima, Narodne novine, pročišćeni tekst zakona, članak 2. stavak 2.;čl.159. st.1;čl.385. st.1., Zagreb, [Internet]. Dostupno na: http://www.zakon.hr/z/546/Zakon-o-trgova%C4%8Dkim-dru%C5%A1tvima [22.01.2017.]

u metodama naknadnog vrednovanja dugotrajne materijalne imovine s obzirom na pravni oblik poduzeća. Za očekivati je da se metode naknadnog vrednovanja dugotrajne materijalne imovine značajno razlikuju s obzirom na pravni oblik poduzeća. Očekuje se da će promatrana poduzeća koja su organizirana kao d.d. pretežno koristiti metodu revalorizacije kao metodu naknadnog vrednovanja dugotrajne materijalne imovine, dok će promatrana poduzeća koja su organizirana kao d.o.o. pretežno koristiti metodu troška. Razlog ovakvih očekivanja se može povezati s konstatacijom, ako poduzeće koje je organizirano kao d.d. provede revalorizaciju imovine na višu vrijednost, to povećanje vrijednosti imovine se evidentira u revalorizacijskim rezervama u glavnici, te takvo povećanje glavnice smanjuje stupanj zaduženosti, a povećava stupanj vlastitog financiranja, što poboljšava imovinski i financijski položaj poduzeća te djeluje pozitivno na mišljenje vjerovnika o položaju takvog poduzeća. Vlasništvo poduzeća koja su organizirana kao d.d. je disperzirano na više vlasnika te samim tim postoji veći interes za pozitivnim poslovanjem takvih poduzeća, te se korištenjem metode revalorizacije utječe na bolju sliku i bolje financijske rezultate. Zbog prethodno navedenog se može pretpostaviti da će poduzeća koja su organizirana kao d.d. više koristiti metodu revalorizacije za naknadno vrednovanje dugotrajne materijalne imovine. Poduzeća koja su organizirana kao d.o.o. imaju manje temeljnog kapitala, manje imovine te manje vlasnika te je vjerojatan i manji interes za što boljim poslovanjem i zato se može pretpostaviti da će ova poduzeća više koristiti metodu troška za naknadno vrednovanje dugotrajne materijalne imovine.

$H_1(6)$: Postoje značajne razlike u korištenim metodama naknadnog priznavanja i vrednovanja dugotrajne materijalne imovine s obzirom na djelatnost poduzeća

Svako poduzeće ovisno o tome čime se bavi, odnosno koja mu je glavna djelatnost pripada određenom području djelatnosti koje je uređeno Nacionalnom klasifikacijom djelatnosti. Cilj istraživanja je utvrditi da li postoje značajne razlike u metodama naknadnog vrednovanja dugotrajne materijalne imovine s obzirom na djelatnost. Za očekivati je da se metode naknadnog vrednovanja dugotrajne materijalne imovine značajno razlikuju s obzirom na djelatnost poduzeća. Pretpostavlja se da poduzeća koja se bave djelatnostima koja zahtijevaju velika materijalna sredstva, a to su uglavnom proizvodne djelatnosti, bi češće trebala koristiti metodu revalorizacije. Za poduzeća koja se bave uslužnim djelatnostima za čije obavljanje nije potrebno mnogo vrijedne dugotrajne materijalne imovine se pretpostavlja da više koriste metodu troška za naknadno vrednovanje dugotrajne materijalne imovine.

1.3. Ciljevi i doprinos istraživanja

Jedan od temeljnih ciljeva istraživanja je potvrditi ili opovrgnuti postavljene istraživačke hipoteze, odnosno provedenom analizom ispitati postoje li značajne razlike u korištenim metodama koje se odnose na naknadno priznavanje dugotrajne materijalne imovine s obzirom na veličinu poduzeća, status listanja, vlasništvo, ostvareni financijski rezultat, pravni oblik i djelatnost. Također, cilj ovoga rada je dati teorijski okvir kojeg čine relevantni računovodstveni standardi kojima je definirana dugotrajna materijalna imovina. Cilj empirijskog dijela rada je provesti komparativnu analizu metoda naknadnog priznavanja i vrednovanja dugotrajne materijalne imovine među slučajno odabranim poduzetnicima u RH, te pružiti empirijski dokaz o (ne)postojanju značajnih razlika u korištenim metodama naknadnog priznavanja i vrednovanja dugotrajne materijalne imovine s obzirom na određena obilježja poduzeća.

Teorijski doprinos ovog rada je sinteza problematike vezane za računovodstvo dugotrajne materijalne imovine. Teorijski okvir čine relevantni hrvatski i međunarodni računovodstveni standardi. Uz pomoć relevantne stručne literature istražit će se pojam dugotrajne materijalne imovine i metode njezinog naknadnog vrednovanja.

Empirijski doprinos rada se očituje u rezultatima istraživanja u kojem se proučava postojanje značajnih razlika u korištenim metodama naknadnog vrednovanja dugotrajne materijalne imovine s obzirom na veličinu poduzeća, status listanja, vlasništvo, ostvareni financijski rezultat, pravni oblik i djelatnost. Doprinos diplomskog rada ogleda se u tome što pruža odgovor na pitanje: postoji li značajna razlika u korištenim metodama naknadnog priznavanja i vrednovanja dugotrajne materijalne imovine s obzirom na spomenuta obilježja.

1.4. Metode istraživanja

Prilikom izrade znanstveno-istraživačkog rada, umjesto primjene samo jedne metode, uvijek je bolje upotrijebiti kombinaciju više znanstvenih metoda radi postizanja efektivnijih

znanstvenih rezultata. U nastavku će biti navedene metode[7] istraživanja koje će se koristiti pri izradi ovog diplomskog rada.

Metode koje će se uglavnom koristiti pri izradi teorijskog dijela rada su:

- Metoda analize - metoda kojom se nešto objašnjava raščlanjivanjem složenih pojmova, sudova i zaključaka na njihove jednostavnije sastavne dijelove i elemente. Raščlana dugotrajne materijalne imovine na njene sastavne dijelove.
- Metoda sinteze - metoda kojom se nešto objašnjava spajanjem jednostavnijih misaonih tvorevina u složenije. Na temelju rezultata istraživanja bit će moguće donijeti konkretan zaključak o tome da li postoje značajne razlike u korištenim metodama naknadnog vrednovanja dugotrajne materijalne imovine s obzirom na određena obilježja poduzeća.
- Komparativna metoda - postupak uspoređivanja istih ili srodnih činjenica, pojava ili procesa. Na temelju analize podataka financijskih izvještaja poduzeća iz uzorka uspoređivat će se stavka dugotrajna materijalna imovina te će se uočiti eventualne sličnosti i razlike.
- Metoda kompilacije - postupak preuzimanja tuđih opažanja, stavova, zaključaka i spoznaja. Kompilacijom tuđih i vlastitih zaključaka, stavova i opažanja dolazi se do konkretnijih, kvalitetnijih i specifičnijih sumarnih zaključaka.
- Deduktivna metoda - način zaključivanja u kojemu se iz općih sudova izvode posebni i pojedinačni zaključci koji se odnose na dugotrajnu materijalnu imovinu.
- Induktivna metoda - način zaključivanja kojim se na temelju analize pojedinačnih činjenica dolazi do zaključka o općem sudu.
- Metoda deskripcije - postupak opisivanja činjenica, procesa i predmeta te potvrđivanje njihovih odnosa i veza. Opisivanje računovodstva dugotrajne materijalne imovine.
- Metoda klasifikacije - sistematska i potpuna podjela općega pojma na posebne.
- Metoda generalizacije - misaoni postupak uopćavanja kojim se od jednog posebnog pojma dolazi do općenitijeg koji je po stupnju viši od ostalih pojedinačnih. Proučavanjem svakog pojedinačnog poduzeća iz uzorka dolazi se do uopćenih zaključaka koji bi se mogli implicirati na sva poduzeća.

[7] Metode znanstvenih istraživanja, Sveučilište u Zadru, nastavni materijal, ppt, [Internet]. Dostupno na: http://www.unizd.hr/portals/4/nastavni_mat/1_godina/metodologija/METODE_ZNANSTVENIH_ISTRAZIVANJA.pdf [19.05.2016.]

- Metoda dokazivanja i opovrgavanja - utvrđivanje točnosti neke spoznaje ili njeno opovrgavanje. Testiranje postavljenih istraživačkih hipoteza te ovisno o njihovoj istinitosti njihovo prihvaćanje ili odbijanje.

Metode koje će se uglavnom koristiti pri izradi empirijskog dijela rada su:

- Statistička metoda - na temelju obilježja određenog broja elemenata neke skupine ili serije pojava izvodi se opći zaključak o prosječnoj vrijednosti obilježja. U ovom radu će se koristiti statistički program za obradu podataka SPSS (Statistical Package for the Social Sciences).
- Metoda uzoraka - ispitivanje dijela skupa na temelju slučajnog izbora jedinica, konkretno, uzorak od 60 opažanja.

1.5. Struktura diplomskog rada

Diplomski rad se sastoji od ukupno 5 poglavlja.

U prvom, uvodnom dijelu će se definirati problem i predmet istraživanja, navesti hipoteze i ciljevi istraživanja, navesti znanstvene metode koje će se koristiti pri izradi rada, opisati doprinos istraživanja te ukratko opisati struktura diplomskog rada.

U drugom poglavlju rada će se iznijeti regulativni okvir za sastavljanje financijskih izvještaja u RH. Treći, također teorijski dio se odnosi na računovodstvo dugotrajne materijalne imovine. Ovaj dio uključuje pojmovno određenje i značaj dugotrajne materijalne imovine, početno priznavanje i mjerenje nakon početnog priznavanja dugotrajne materijalne imovine prema hrvatskim i međunarodnim računovodstvenim standardima. Teorijski okvir istraživanja čine relevantni računovodstveni standardi.

Četvrti, empirijski dio rada se odnosi na istraživanje gdje će se na temelju javno dostupnih podataka na FINA-i i Zagrebačkoj burzi napraviti analiza na uzorku hrvatskih poduzeća i usporedba korištenih metoda naknadnog priznavanja i vrednovanja dugotrajne materijalne imovine s obzirom na veličinu, vlasništvo, status listanja, ostvareni financijski rezultat, pravni

oblik i djelatnost poduzeća, te će se na temelju rezultata provedene analize donijeti zaključak o prihvaćanju ili odbacivanju postavljenih hipoteza.

U posljednjem, zaključnom poglavlju će se na temelju teorijskog i empirijskog dijela rada iznijeti glavne spoznaje i zaključci proizašli iz rezultata analize.

2. ZAKONODAVNI OKVIR ZA FINANCIJSKO IZVJEŠTAVANJE U REPUBLICI HRVATSKOJ

Način na koji su obveznici dužni sastaviti i prezentirati financijske izvještaje za zainteresirane vanjske skupine korisnika kao što su država, dioničari, vjerovnici i sl. je reguliran određenim zakonskim okvirima.

Regulativni okvir za sastavljanje financijskih izvještaja u Republici Hrvatskoj definiran je:[8]

- Zakonom o računovodstvu - ZOR,
- Međunarodnim standardima financijskog izvještavanja - MSFI,
- Hrvatskim standardima financijskog izvještavanja - HSFI.

Zakonom o računovodstvu se uređuje računovodstvo poduzetnika, razvrstavanje poduzetnika i grupa poduzetnika, knjigovodstvene isprave i poslovne knjige, popis imovine i obveza, primjena standarda financijskog izvještavanja i tijelo za donošenje standarda financijskog izvještavanja, godišnji financijski izvještaji i konsolidacija godišnjih financijskih izvještaja, izvještaj o plaćanjima javnom sektoru, revizija godišnjih financijskih izvještaja i godišnjeg izvješća, sadržaj godišnjeg izvješća, javna objava godišnjih financijskih izvještaja i godišnjeg izvješća, registar godišnjih financijskih izvještaja te obavljanje nadzora.[9]

Prema ZOR-u, poduzetnik je dužan sastavljati i prezentirati godišnje financijske izvještaje primjenom Hrvatskih standarda financijskog izvještavanja ili Međunarodnih standarda financijskog izvještavanja.[10] Koje standarde će obveznik izvještavanja primijeniti ovisi i o tome kojoj kategoriji poduzetnika prema veličini pripada prema ZOR-u.

Poduzetnici se u smislu ovoga Zakona razvrstavaju na mikro, male, srednje i velike ovisno o pokazateljima utvrđenim na zadnji dan poslovne godine koja prethodi poslovnoj godini za koju se sastavljaju financijski izvještaji. Pokazatelji na temelju kojih se razvrstavaju poduzetnici su:

[8] Belak, V. (2006): Profesionalno računovodstvo: prema MSFI i hrvatskim poreznim propisima, Zgombić & Partneri - nakladništvo i informatika d.o.o., Zagreb, str.36-38.
[9] Zakon o računovodstvu, op. cit., članak 1. [19.11.2016.]
[10] Ibid., članak 17., stavak 1. [19.11.2016.]

- iznos ukupne aktive
- iznos prihoda
- prosječan broj radnika tijekom poslovne godine

Mikro poduzetnici su oni koji ne prelaze granične pokazatelje u dva od sljedeća tri uvjeta:

- ukupna aktiva 2.600.000,00 kuna
- prihod 5.200.000,00 kuna
- prosječan broj radnika tijekom poslovne godine – 10 radnika

Mali poduzetnici su oni koji nisu mikro poduzetnici i ne prelaze granične pokazatelje u dva od sljedeća tri uvjeta:

- ukupna aktiva 30.000.000,00 kuna
- prihod 60.000.000,00 kuna
- prosječan broj radnika tijekom poslovne godine – 50 radnika

Srednji poduzetnici su oni koji nisu ni mikro ni mali poduzetnici i ne prelaze granične pokazatelje u dva od sljedeća tri uvjeta:

- ukupna aktiva 150.000.000,00 kuna
- prihod 300.000.000,00 kuna
- prosječan broj radnika tijekom poslovne godine – 250 radnika

Veliki poduzetnici su:

1. poduzetnici koji prelaze granične pokazatelje u najmanje dva od tri uvjeta iz prethodne kategorije poduzetnika.

2. banke, štedne banke, stambene štedionice, institucije za elektronički novac, društva za osiguranje, društva za reosiguranje, leasing-društva, društva za upravljanje UCITS fondovima, društva za upravljanje alternativnim investicijskim fondovima, UCITS fondovi, alternativni investicijski fondovi, mirovinska društva koja upravljaju obveznim mirovinskim fondovima, mirovinska društva koja upravljaju dobrovoljnim mirovinskim fondovima,

dobrovoljni mirovinski fondovi, obvezni mirovinski fondovi te mirovinska osiguravajuća društva, društva za dokup mirovine, faktoring - društva, investicijska društva, burze, operateri MTP-a, središnja klirinška depozitarna društva, operateri središnjeg registra, operateri sustava poravnanja i/ili namire i operateri Fonda za zaštitu ulagača neovisno o tome ispunjavaju li uvjete iz prethodne točke.[11]

Prema ZOR-u, obveznici primjene Međunarodnih standarda financijskog izvještavanja su veliki poduzetnici te subjekti od javnog interesa, odnosno poduzetnici čiji su vrijednosni papiri uvršteni na uređeno tržište kapitala. Obveznici primjene Hrvatskih standarda financijskog izvještavanja su srednji, mali i mikro poduzetnici te ostali poduzetnici koji se ne mogu razvrstati po prethodno navedenim kriterijima. Ovisno društvo, odnosno društvo kći koje je obveznik primjene Hrvatskih standarda financijskog izvještavanja, a čije matično društvo sastavlja i prezentira konsolidirane financijske izvještaje primjenom Međunarodnih standarda financijskog izvještavanja, može odlučiti da svoje godišnje financijske izvještaje sastavlja i prezentira primjenom Međunarodnih standarda financijskog izvještavanja.[12]

Sukladno ZOR-u, Međunarodni standardi financijskog izvještavanja obuhvaćaju Međunarodne računovodstvene standarde (MRS) i Međunarodne standarde financijskog izvještavanja (MSFI) te njihove dopune i povezana tumačenja koji su utvrđeni od Europske komisije i objavljeni u Službenom listu Europske unije.[13]

MSFI-eve donosi Odbor za međunarodne računovodstvene standarde (International Accounting Standards Board - IASB). Ciljevi IASB-a su sljedeći:

- razvijati, u javnom interesu, jedan skup visoko kvalitetnih, razumljivih i globalno primjenjivih računovodstvenih standarda koji zahtijevaju kvalitetne, transparentne i usporedive informacije u financijskim izvještajima i drugim financijskim izvještavanjima kako bi se pomoglo sudionicima u svjetskim tržištima kapitala i drugim korisnicima pri donošenju poslovnih odluka;
- unaprijediti korištenje i primjenjivanje tih standarda; i

[11] Zakon o računovodstvu, op. cit., članak 5. [19.11.2016.]
[12] Zakon o računovodstvu, op. cit., članak 17. stavak 2, 3, 4. [11.02.2017.]
[13] MSFI nakon pristupanja RH EU, [Internet]. Dostupno na: http://www.osfi.hr/Uploads/1/2/104/155/MSFI-NAKON-PRISTUPANJA-RH-EU.pdf [21.11.2016.]

- aktivno raditi s nacionalnim kreatorima standarda kako bi se doveli do približavanja nacionalnih računovodstvenih standarda i MSFI-eva visoko kvalitetnim rješenjima.[14]

Međunarodni standardi sadržavaju 41 Međunarodni računovodstveni standard i 13 MSFI-eva.[15] Za ovaj rad je posebno važan MRS 16 – Nekretnine, postrojenja i oprema, jer je to jedan od relevantnih računovodstvenih standarda za dugotrajnu materijalnu imovinu.

Hrvatski standardi financijskog izvještavanja nastali su sukladno ZOR-u, a donosi ih Odbor za standarde financijskog izvještavanja. Oni se temelje na domaćoj računovodstvenoj teoriji i praksi, Direktivi 2013/34/EU Europskog parlamenta i Vijeća. Hrvatskim standardima financijskog izvještavanja uređuje se tematika u vezi s financijskim izvještajima namijenjenih vanjskim korisnicima. Oni sadrže zahtjeve priznavanja, mjerenja, procjenjivanja, prezentiranja i objavljivanja transakcija i događaja važnih za financijske izvještaje opće namjene. Hrvatski standardi financijskog izvještavanja su namijenjeni za primjenu u financijskim izvještajima opće namjene poduzetnika koji ostvaruju dobit ili gubitak.[16]

Hrvatski standardi financijskog izvještavanja uređuju sastavljanje, prezentiranje i objavljivanje financijskih izvještaja za poduzetnike koji nisu obveznici primjene Međunarodnih standarda financijskog izvještavanja. Posebno su prilagođeni potrebama srednjih, malih i mikro poduzetnika koji prevladavaju u hrvatskom gospodarstvu. Hrvatski standardi financijskog izvještavanja su jednostavni, malog su opsega te teoretski i stručno zadovoljavaju kriterije suvremenog financijskog računovodstva. Hrvatski standardi financijskog izvještavanja zadovoljavaju uvjete koje Europska unija postavlja glede sastavljanja, prezentiranja i objavljivanja financijskih izvještaja.[17]

Hrvatski standardi financijskog izvještavanja su računovodstvena načela i pravila koja primjenjuje računovodstvena struka, a koriste se kod sastavljanja i prezentiranja financijskih

[14] Međunarodni računovodstveni standardi i Međunarodni standardi financijskog izvještavanja, [Internet]. Dostupno na: http://www.hanfa.hr/getfile/39377/Me%C4%91unarodni%20ra%C4%8Dunovodstveni%20standardi%20i%20Me%C4%91unarodni%20standardi%20financijskog.pdf [19.11.2016.]
[15] Međunarodni standardi financijskog izvještavanja (u primjeni od 1.1.2010.), [Internet]. Dostupno na: http://www.osfi.hr/Uploads/1/2/104/155/MSFI-1_od_1.1.2010._dodana_kolona_Odluka.pdf [28.11.2016.]
[16] Odluka o objavljivanju Hrvatskih standarda financijskog izvještavanja, Narodne novine, br. 86/2015, točka 1.1., Zagreb, [Internet]. Dostupno na: http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2015_08_86_1709.html [21.11.2016.]
[17] Odluka o objavljivanju Hrvatskih standarda financijskog izvještavanja, op. cit., točka 1.1. [21.11.2016.]

izvještaja. U Hrvatskim standardima financijskog izvještavanja naznačene su temeljne koncepcije na kojima počiva sastavljanje i prezentiranje financijskih izvještaja. Svrha ovih standarda je:

- propisati osnovu za sastavljanje i prezentaciju financijskih izvještaja;
- pomoć revizorima u formiranju mišljenja jesu li financijski izvještaji u skladu s Hrvatskim standardima financijskog izvještavanja;
- pomoć korisnicima financijskih izvještaja pri tumačenju podataka i informacija koje su sadržane u financijskim izvještajima.

Cilj Hrvatskih standarda financijskog izvještavanja je da financijski izvještaji temeljeni na ovim standardima pruže informacije o financijskom položaju, financijskoj uspješnosti i novčanim tokovima poduzetnika, koje koriste vanjski korisnici u donošenju ekonomskih odluka. Financijski izvještaji koji se temelje na Hrvatskim standardima financijskog izvještavanja pružaju informaciju o imovini, obvezama, kapitalu, prihodima, rashodima, dobiti i gubitku, promjenama u kapitalu i novčanom toku. Ciljevi Hrvatskih standarda financijskog izvještavanja jesu razvijati u javnom interesu računovodstvene standarde koji zahtijevaju kvalitetne, transparentne i usporedne informacije u financijskim izvještajima.[18]

U Odluci o objavljivanju HSFI-eva nalazi se: okvir za primjenu HSFI-eva, 17 standarda i Pojmovnik.[19] U ovom radu će se posebno istaknuti HSFI 6 – Dugotrajna materijalna imovina, kao jedan od relevantnih računovodstvenih standarda za ovaj rad.

[18] Odluka o objavljivanju Hrvatskih standarda financijskog izvještavanja, op.cit., t.1.2. [21.11.2016.]
[19] Belak, V. (2009): Računovodstvo dugotrajne materijalne imovine prema HSFI/MSFI i novi računovodstveni postupci, Belak excellens d.o.o., Zagreb, str.1.

3. RAČUNOVODSTVO DUGOTRAJNE MATERIJALNE IMOVINE

Ulaganje u dugotrajnu imovinu je jedan od preduvjeta za uspješno poslovanje poduzeća i održavanje konkurentskih prednosti, i tome ide u prilog podatak: „U novu dugotrajnu imovinu u 2015. godini investiralo je 21.175 (19,9%) poduzetnika i to 38,4 milijarde kuna, što je povećanje od 14,3% u odnosu na prethodnu godinu.“[20]

Računovodstveni standardi prema kojima se uređuje dugotrajna materijalna imovina su:

- HSFI 6 – Dugotrajna materijalna imovina
- HSFI 7 – Ulaganja u nekretnine
- HSFI 8 – Dugotrajna imovina namijenjena prodaji i prestanak poslovanja
- MRS 16 – Nekretnine, postrojenja i oprema
- MRS 36 – Umanjenje imovine
- MRS 40 – Ulaganja u nekretnine
- MSFI 5 – Dugotrajna imovina namijenjena prodaji i prestanak poslovanja

U ovom radu će se posebno istaknuti HSFI 6 i MRS 16 budući da su to relevantni računovodstveni standardi koji uređuju pitanje dugotrajne materijalne imovine.

Prema Hrvatskim standardima financijskog izvještavanja imovina se definira kao „resurs kojeg kontrolira poduzetnik kao rezultat prošlih događaja i od kojeg se očekuje priljev budućih ekonomskih koristi kod poduzetnika.“[21]

Dugotrajnu imovinu odlikuje stalnost pojavnog oblika, to je imovina koja neće biti utrošena u jednom normalnom proizvodnom ciklusu, nije namijenjena prodaji, već korištenju u poslovnom procesu te se očekuje da će se pretvoriti u novac u razdoblju dužem od godine dana. Prema obilježjima pojavnog oblika i funkciji u poslovnom procesu dugotrajna imovina

[20] Škara, I. (2016): Bolje poslovanje u 2015., prilog uz Lider: 1000 najvećih hrvatskih tvrtki prema ukupnom prihodu u 2015., Zagreb, str.75.
[21] Odluka o objavljivanju Hrvatskih standarda financijskog izvještavanja, op.cit., t.1.4. [21.11.2016.]

se može podijeliti na: nematerijalnu imovinu, materijalnu imovinu, financijsku imovinu i potraživanja.[22]

Prema Hrvatskom standardu financijskog izvještavanja 6, dugotrajna materijalna imovina obuhvaća sljedeće vrste imovine: zemljište, građevinske objekte, postrojenja i opremu, alate, pogonski inventar, namještaj i transportna sredstva, dugotrajnu biološku imovinu, predujmove za dugotrajnu materijalnu imovinu i ostalu dugotrajnu materijalnu imovinu.[23]

Prema HSFI 6 dugotrajna materijalna imovina je imovina[24]:

a) koju poduzetnik posjeduje za korištenje u proizvodnji proizvoda ili isporuci roba i usluga, za iznajmljivanje drugima ili u administrativne svrhe;
b) koja se očekuje koristiti duže od jednog razdoblja;
c) koja je namijenjena za korištenje na neprekidnoj osnovi u svrhu aktivnosti poduzetnika.

Prema Zakonu o porezu na dobit, dugotrajnom materijalnom imovinom smatraju se stvari i prava čiji je pojedinačni trošak nabave veći od 3.500,00 kn i vijek trajanja duži od godinu dana.[25]

Načini na koje se dugotrajna materijalna imovina nabavlja odnosno stječe su:[26]

- kupovina na tržištu,
- stjecanje vlastitom proizvodnjom,
- stjecanje razmjenom,
- stjecanje darivanjem,
- najam.

[22] Tušek,B.: Računovodstveno praćenje dugotrajne imovine, Ekonomski fakultet, Zagreb, ppt: slide 2-3. [Internet]. Dostupno na: http://web.efzg.hr/dok/RAC//btusek/rac/9.%20RA%C4%8CUNOVODSTVENO%20PRA%C4%86ENJE%20DUGOTRAJNE%20IMOVINE.pdf [17.05.2016.]
[23] Odluka o objavljivanju Hrvatskih standarda financijskog izvještavanja, op. cit., točka 6. [22.11.2016.]
[24] Belak, V. (2009): Računovodstvo dugotrajne materijalne imovine prema HSFI/MSFI i novi računovodstveni postupci, Belak excellens d.o.o., Zagreb, str.55.
[25] Zakon o porezu na dobit, Narodne novine, br. 143/2014, članak 12. st.3., Zagreb, [Internet]. Dostupno na: http://www.zakon.hr/z/99/Zakon-o-porezu-na-dobit [22.11.2016.]
[26] Tušek, B., op.cit., slide 43. [17.05.2016]

Prema Zakonu o računovodstvu, svi poduzetnici u Republici Hrvatskoj dužni su sastavljati i prezentirati godišnje financijske izvještaje primjenom Hrvatskih standarda financijskog izvještavanja, osim velikih poduzetnika i poduzetnika čije su dionice ili dužnički vrijednosni papiri uvršteni ili se obavlja priprema za njihovo uvrštenje na organizirano tržište vrijednosnih papira koji su dužni sastavljati i prezentirati godišnje financijske izvještaje primjenom Međunarodnih standarda financijskog izvještavanja.[27]

Budući da će ovim istraživanjem biti obuhvaćeni poduzetnici od kojih su dio obveznici primjene HSFI-eva, a dio njih MSFI-eva, sukladno tome u nastavku će se iznijeti komparacija HSFI-a 6 i MRS-a 16 koji, između ostalog, reguliraju pitanje naknadnog priznavanja i vrednovanja dugotrajne materijalne imovine.

Cilj HSFI-a 6 je propisati računovodstveni postupak za dugotrajnu materijalnu imovinu i s tim povezana pitanja te sadrži načela, pravila i metode mjerenja, priznavanja, evidentiranja i objavljivanja dugotrajne materijalne imovine. U skladu je s Direktivom 2013/34/EU.[28] Cilj MRS-a 16 je propisati računovodstveni postupak za nekretnine, postrojenja i opremu, tako da korisnici financijskih izvješća mogu razlikovati ulaganja subjekta u svoje nekretnine, postrojenja i opremu te promjene u tim ulaganjima. Glavna pitanja u računovodstvu za nekretnine, postrojenja i opremu su priznavanje imovine, određivanje njene knjigovodstvene vrijednosti, amortizacije i gubitaka zbog umanjenja koje treba priznati povezano s njima.[29]

HSFI 6 se ne primjenjuje na:[30]

- dugotrajnu imovinu namijenjenu prodaji - HSFI 8
- biološku imovinu - HSFI 17
- prava na istraživanje rudnih rezervi, kao što su nafta, prirodni plin i sl.

[27] Baica, Z. (2008): Računovodstvo dugotrajne materijalne imovine - primjena HSFI 6., Računovodstvo i porezi u praksi, Zagreb, broj 5, str. 28.
[28] Odluka o objavljivanju Hrvatskih standarda financijskog izvještavanja, HSFI 6, op. cit., točka 1. i 2. [25.11.2016.]
[29] Odluka o objavljivanju Međunarodnih standarda financijskog izvještavanja, MRS 16, Narodne novine, br. 136/2009, t.1., Zagreb, [Internet]. Dostupno na: http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/dodatni/404789.pdf [25.11.2016.]
[30] Odluka o objavljivanju Hrvatskih standarda financijskog izvještavanja, op. cit., točka 18. [25.11.2016.]

MRS 16 se ne primjenjuje na sljedeće oblike dugotrajne materijalne imovine:[31]

- ulaganja u nekretnine - MRS 40
- nekretnine, postrojenja i opremu koji se drže radi prodaje - MSFI 5
- biološku imovinu povezanu s poljoprivrednim aktivnostima - MRS 41
- priznavanje i mjerenje imovine povezane s istraživanjem i procjenom - MSFI 6.

Osim pojma dugotrajne materijalne imovine koja je već prethodno definirana, u nastavku će se definirati još nekoliko pojmova koji će pomoći pri razumijevanju sadržaja ovoga rada.

Definicije:[32]

Knjigovodstvena vrijednost je iznos po kojem je određena neka imovina priznata u bilanci nakon umanjenja za ispravak vrijednosti i akumulirane gubitke od umanjenja vrijednosti.

Trošak nabave je iznos novca ili novčanih ekvivalenata koji se plaća ili fer vrijednost ostalih naknada koje se daju za stjecanje neke imovine u vrijeme njezina stjecanja ili izgradnje, ili, ako je primjenjivo, iznos koji se može pripisati toj imovini kod početnog priznavanja u skladu sa zahtjevima drugih HSFI, odnosno MSFI.

Amortizacija je sustavni raspored amortizacijskog iznosa imovine tijekom njezina korisnog vijeka upotrebe.

Amortizacijski iznos je trošak imovine koji je jednak trošku nabave umanjenom za ostatak vrijednosti.

Fer vrijednost je iznos koji bi trebalo primiti za prodanu imovinu ili platiti za podmirenje obveze u uobičajenoj transakciji između sudionika na tržištu na dan mjerenja vrijednosti.

Gubitak od umanjenja je iznos za koji knjigovodstvena vrijednost neke imovine prelazi njen nadoknadiv iznos.

[31] Pervan, I.(2014.): MRS 16 – Nekretnine, postrojenja i oprema, interna predavanja, Ekonomski fakultet, Split
[32] Odluka o objavljivanju Hrvatskih standarda financijskog izvještavanja, op. cit., t. 3.,4. i t. 7.-17. [25.11.2016.]

Nadoknadivi iznos je iznos neto prodajne cijene imovine i njezine vrijednosti u upotrebi, ovisno o tome što je više.

Ostatak vrijednosti imovine je procijenjeni iznos koji bi poduzetnik u ovome trenutku dobio otuđenjem imovine nakon odbitka procijenjenih troškova otuđenja, ali uz uvjet da je imovina već sada one starosti i u onom stanju kakvo se očekuje na kraju njenog korisnog vijeka upotrebe.

Korisni vijek upotrebe je:

a) razdoblje u kojem se očekuje da će poduzetnik upotrebljavati imovinu, tj. da će mu ista biti dostupna za upotrebu ili
b) broj proizvoda ili sličnih jedinica koje poduzetnik očekuje ostvariti od te imovine.

Vrijednost u upotrebi je sadašnja vrijednost procijenjenih budućih novčanih tokova, za koji se očekuje da će proizaći iz neprestane upotrebe nekog oblika imovine i njegovog otuđenja na kraju njegovog korisnog vijeka trajanja.

HSFI 6 definira i najam koji se u sustavu MSFI-eva definira MRS-om 17.

Najam je ugovor na temelju kojeg najmodavac prenosi na najmoprimca, kao zamjenu za plaćanje ili niz plaćanja pravo upotrebe određene imovine u dogovorenom razdoblju.

Financijski najam je najam kojim se većim dijelom prenose svi značajni rizici i nagrade povezani s vlasništvom određene imovine. Vlasništvo se na kraju najma može ali i ne mora prenijeti.

Poslovni najam je svaki najam osim financijskog najma.

3.1. Početno priznavanje i mjerenje dugotrajne materijalne imovine

Prema HSFI 6 i MRS 16, trošak nabave nekog predmeta dugotrajne materijalne imovine treba priznati kao imovinu ako:[33]

a) je vjerojatno da će buduće ekonomske koristi povezane s imovinom pritjecati poduzetniku, i
b) se trošak imovine može pouzdano izmjeriti.

Prema HSFI 6, naknadni izdaci se priznaju u trošak nabave kada zadovoljavaju kriterije pod (a) i (b).

HSFI 6 ne ide u daljnju razradu definiranja troškova koje treba priznati kao imovinu te samim time obveznici primjene HSFI-eva imaju pravo na slobodniji pristup. MRS 16 detaljnije definira troškove koje treba priznati kao imovinu.

Prema MRS-u 16, rezervni dijelovi i oprema za pružanje usluga obično se knjiže kao zaliha i priznaju se kao rashod kada su utrošeni. Međutim, veći rezervni dijelovi i oprema u pričuvi kvalificiraju se kao nekretnina, postrojenje i oprema kada ih subjekt očekuje koristiti duže od jednog razdoblja. Slično tomu, ako se rezervni dijelovi i oprema za pružanje usluga mogu upotrebljavati samo uz neki predmet nekretnine, postrojenja i opreme, oni se smatraju kao nekretnine, postrojenja i oprema. MRS 16 ne propisuje jedinicu mjere za priznavanje, tj. što sve sadrži stavka nekretnine, postrojenja i opreme, stoga je potrebna procjena u primjeni kriterija priznavanja koji se odnose na specifične uvjete u subjektu. Možda će biti potrebno grupirati zajedno pojedinačno neznačajna sredstva, kao npr. kalupe, alate i pomagala i primijeniti kriterije na zbrojnu vrijednost. Subjekt ocjenjuje na temelju načela priznavanja sve svoje troškove nekretnina, postrojenja i opreme u trenutku njihova nastanka. Ovi troškovi uključuju nastale početne troškove kupnje ili izgradnje nekretnina, postrojenja i opreme te kasnije nastale dodatne troškove zamjene dijelova ili popravka.[34]

[33] Odluka o objavljivanju Hrvatskih standarda financijskog izvještavanja, op. cit., t. 19. [25.11.2016.]
[34] Odluka o objavljivanju Međunarodnih standarda financijskog izvještavanja, op. cit., t. 8,9,10. [26.11.2016.]

Nekretnine, postrojenja i oprema mogu biti nabavljeni zbog sigurnosnih ili ekoloških razloga. Takve nekretnine, postrojenja i oprema ne povećavaju izravno buduće ekonomske koristi pojedinih postojećih nekretnina, postrojenja i opreme, već ta nabava može za subjekt biti potrebna da se ostvare buduće ekonomske koristi njegove druge imovine. Takve nekretnine, postrojenja i oprema kvalificirani su za priznavanje kao imovina, budući da subjektu omogućavaju buduće ekonomske koristi povezane imovine, iznad koristi koje bi se ostvarile da ta imovina nije nabavljena. Međutim, proizašla knjigovodstvena vrijednost takvog i povezanog sredstva se provjeravaju radi umanjenja sukladno MRS-u 36 - Umanjenje imovine.[35]

Sukladno načelima priznavanja subjekt ne priznaje u knjigovodstvenu vrijednost stavki nekretnina, postrojenja i opreme trošak redovnog održavanja sredstva. Ti troškovi se priznaju u izvještaju o dobiti kao rashod kako nastaje. Troškovi redovnog održavanja su prvenstveno troškovi rada i potrošnog materijala i mogu uključivati i troškove sitnih dijelova. Svrha ovih izdataka obično se opisuje kao "trošak popravka i održavanja" sredstva nekretnina, postrojenja i opreme.[36]

Sastavni dijelovi nekih predmeta nekretnina, postrojenja i opreme mogu zahtijevati zamjenu u redovitim vremenskim razmacima. Nekretnine, postrojenja i oprema također mogu biti nabavljeni radi produženja vremenskih razmaka zamjene. Sukladno načelu priznavanja kao imovine, subjekt priznaje u knjigovodstvenu vrijednost nekretnine, postrojenja i opreme trošak zamijenjenog dijela one imovine kako je on nastao ako su zadovoljeni uvjeti priznavanja. Knjigovodstvenu vrijednost zamijenjenih dijelova se prestaje prikazivati sukladno odredbama o prestanku priznavanja.[37]

Ponekad da bi nekretnina, postrojenje i oprema mogli kontinuirano funkcionirati u budućnosti potrebno je obavljati redovne preglede bez obzira koji su dijelovi bili zamijenjeni. Kad god se obavi redovan veliki pregled, trošak tog pregleda se priznaje u knjigovodstvenu vrijednost tog sredstva nekretnina, postrojenja i opreme kao trošak zamjene ako su zadovoljeni kriteriji za priznavanje. Ostatak knjigovodstvene vrijednosti prijašnjih pregleda kao fizički odvojen dio treba se otpisati. Takav se otpis provodi bez obzira je li trošak prijašnjeg pregleda utvrđen u

[35] Odluka o objavljivanju Međunarodnih standarda financijskog izvještavanja, op.cit.,MRS 16, t.11.[26.11.2016.]
[36] Ibid., t. 12. [26.11.2016.]
[37] Ibid., t. 13. [26.11.2016.]

transakciji u kojoj je imovina kupljena ili izgrađena. Ako je potrebno, procijenjeni budući troškovi sličnih pregleda se mogu koristiti kao indikacija o troškovima kada je imovina bilo kupljena ili izgrađena.[38]

Prema HSFI 6 i MRS 16, dugotrajna materijalna imovina početno se mjeri po trošku nabave koji uključuje:[39]

a) nabavnu cijenu, uključujući uvozna davanja i nepovratne poreze nakon odbitka trgovačkih popusta i rabata;
b) sve troškove koji se izravno mogu pripisati dovođenju imovine na mjesto i u radno stanje za namjeravanu upotrebu;
c) početno procijenjene troškove demontaže, uklanjanja imovine i obnavljanja mjesta na kojem je imovina smještena, za koje obveza za poduzetnika nastaje kada je imovina nabavljena ili kao posljedica korištenja imovine tijekom razdoblja za namjene različite od proizvodnje zaliha tijekom razdoblja.

MRS 16 još navodi i primjere troškova koji se mogu direktno pripisati:[40]

1. troškovi naknada zaposlenika (kao što je definirano u MRS-u 19 - Primanja zaposlenih);
2. početni troškovi pripreme mjesta;
3. početni troškovi isporuke i rukovanja;
4. početni troškovi instaliranja i montaže;
5. troškovi testiranja pravilnog funkcioniranja pogona, nakon odbitka neto koristi od prodaje proizvedenih jedinica tijekom dovođenja sredstva na lokaciju i u stanje spremno za upotrebu;
6. naknade stručnjacima.

Obveznici MSFI-eva primjenjuju MRS 2 – Zalihe na troškove obveza rastavljanja, uklanjanja i vraćanja mjesta na kojem se imovina nalazila u prvotno stanje, a koji su nastali tijekom razdoblja korištenja sredstva u proizvodnji zaliha tijekom tog razdoblja. Obveze za

[38] Odluka o objavljivanju Međunarodnih standarda financijskog izvještavanja, op.cit.,MRS 16, t.14.[26.11.2016.]
[39] Odluka o objavljivanju Hrvatskih standarda financijskog izvještavanja, op. cit., t. 20. [26.11.2016.]
[40] Odluka o objavljivanju Međunarodnih standarda financijskog izvještavanja, op.cit., t.17.[26.11.2016.]

obračunane troškove u skladu s MRS-om 2 ili MRS-om 16 priznaju se i mjere u skladu s MRS-om 37 - Rezerviranja, nepredvidiva imovina i nepredvidive obveze.[41]

Primjeri troškova koji ne ulaze u troškove nabave nekretnina, postrojenja i opreme:

a) trošak otvaranja novih jedinica,
b) trošak uvođenja novog proizvoda ili usluge (uključujući troškove promidžbe i aktivnosti promocije),
c) troškovi premještanja poslovanja na novu lokaciju ili usmjeravanja na novu grupu kupaca (uključujući troškove obučavanja zaposlenih), i
d) administrativni troškovi i ostali opći troškovi.[42]

Priznavanje troškova u knjigovodstvenu vrijednost pojedine nekretnine, postrojenja i opreme prestaje kada je na lokaciji i spremno za namjeravanu upotrebu od strane menadžmenta. Prema tome, troškovi nastali upotrebom ili premještanjem sredstva nisu uključeni u knjigovodstvenu vrijednost te imovine. Sljedeći troškovi se ne uključuju u knjigovodstvenu vrijednost pojedine stavke nekretnina, postrojenja i opreme:

a) troškovi nastali kada je imovina osposobljena za rad na način koji je namjeravala uprava ali se još treba dovesti u stanje upotrebe ili radi na razini ispod punog kapaciteta;
b) početni gubici u poslovanju, kao oni nastali kada potražnja za proizvodima koje proizvodi imovina raste, i
c) troškovi premještanja ili reorganizacije dijela ili cijelog poslovanja subjekta.[43]

Prema HSFI 6 i MRS 16, trošak dugotrajne materijalne imovine izgrađene u vlastitoj izvedbi utvrđuje se koristeći se istim načelima kao kod kupljene imovine. Ako poduzetnik u svom redovitom poslovanju proizvodi za prodaju sličnu imovinu, trošak imovine obično je jednak trošku proizvodnje imovine namijenjene prodaji u skladu s HSFI-om 10 – Zalihe, odnosno s MRS-om 2. Prema tome, isključuju se interni dobici, a neuobičajeni iznosi otpadnog

[41] Odluka o objavljivanju Međunarodnih standarda financijskog izvještavanja, op.cit., t.18.[26.11.2016.]
[42] Ibid., t.19.[27.11.2016.]
[43] Ibid., t.20.[27.11.2016.]

materijala, rada ili drugih resursa, nastali u proizvodnji imovine u vlastitoj izvedbi ne uključuju se u trošak imovine.[44]

Trošak pojedine nekretnine, postrojenja i opreme jednak je cijeni za plaćanje na datum priznavanja te imovine. Kada je plaćanje za neki predmet nekretnina, postrojenja i opreme odgođeno preko uobičajenih kreditnih rokova, razlika između ekvivalenta gotovinske cijene i ukupnih plaćanja priznaje se kao rashod kamata tijekom trajanja kredita, osim ako se ove kamate ne kapitaliziraju u skladu s MRS-om 23.[45]

Jedna ili više nekretnina, postrojenja i opreme može se nabaviti zamjenom ili djelomičnom zamjenom za nenovčanu imovinu ili u kombinaciji zamjena za novčanu i nenovčanu imovinu. Sljedeća rasprava se odnosi samo na zamjenu nenovčane imovine za drugu nenovčanu imovinu, ali se odnosi i na sve zamjene opisane u prethodnoj rečenici. Trošak tako nabavljenih nekretnina, postrojenja i opreme mjeri se po fer vrijednosti osim ako:

a) transakcija nema komercijalni sadržaj; ili
b) se fer vrijednost primljenog sredstva i fer vrijednost danog sredstva ne mogu pouzdano izmjeriti.

Stečena imovina se vrednuje na navedeni način čak i ako subjekt ne može u tom trenutku isknjižiti imovinu koju je dalo u zamjenu. Ako se primljena imovina ne može mjeriti po fer vrijednosti, trošak tog sredstva se mjeri po knjigovodstvenoj vrijednosti dane imovine.[46]

Subjekt odlučuje ima li transakcija komercijalna obilježja, uzimajući u obzir stupanj do kojeg se očekuje promjena novčanih tijekova u budućnosti koji će biti rezultat te transakcije. Razmjena ima komercijalna obilježja ako:

a) se struktura (rizik, vrijeme i iznos) novčanih tokova ostvarenih od primljenog sredstva razlikuje od strukture novčanih tijekova danog sredstva, ili
b) subjekt - specifična vrijednost dijela poslovanja subjekta se mijenja kao rezultat zamjene, i

[44] Odluka o objavljivanju Hrvatskih standarda financijskog izvještavanja, op. cit., t. 21. [26.11.2016.]
[45] Odluka o objavljivanju MSFI-eva, op.cit., MRS 16., t.23. [26.11.2016.]
[46] Odluka o objavljivanju MSFI-eva, op.cit., MRS 16., t.24. [26.11.2016.]

c) je razlika u (a) ili (b) značajna u odnosu na fer vrijednost zamijenjenih sredstava.[47]

Fer vrijednost imovine za koju na tržištu ne postoje slične transakcije može se pouzdano mjeriti ako:

a) razlika između najmanje i najviše procijenjene vrijednosti tog sredstva nije značajna, ili
b) se vjerojatnosti različitih procjena unutar raspona mogu razumno procijeniti i koristiti u procjeni fer vrijednosti.

Ako subjekt može pouzdano utvrditi fer vrijednost primljenog sredstva ili fer vrijednost danog sredstva tada se fer vrijednost danog sredstva koristi za mjerenje troška primljenog sredstva, osim u slučaju ako se fer vrijednost primljenog sredstva može pouzdanije procijeniti.[48]

Troškovi posudbe, koji se mogu izravno pripisati stjecanju, izgradnji ili proizvodnji kvalificirane imovine, mogu se kapitalizirati kao dio troška nabave te imovine. Iznos troškova posudbe koji je prihvatljiv za kapitalizaciju treba odrediti u skladu s HSFI 15 – Rashodi.[49]

3.2. Naknadno mjerenje dugotrajne materijalne imovine

Nakon početnog priznavanja poduzetnik treba odabrati ili metodu troška ili metodu revalorizacije kao računovodstvenu politiku i primijeniti tu politiku na cjelokupnu skupinu dugotrajne materijalne imovine.

Nakon početnog priznavanja imovine, poduzetnik može pojedinu dugotrajnu materijalnu imovinu iskazati po njezinu trošku nabave umanjenom za:

- ispravak vrijednosti i
- akumulirane gubitke od umanjenja.

Nakon početnog priznavanja imovine, dugotrajnu materijalnu imovinu čija se fer vrijednost može pouzdano mjeriti poduzetnik može iskazati po revaloriziranom iznosu, koji čini njegova fer vrijednost na datum revalorizacije umanjena za:

[47] Odluka o objavljivanju MSFI-eva, op.cit., MRS 16., t.25. [26.11.2016.]
[48] Ibid., t.26. [26.11.2016.]
[49] Odluka o objavljivanju Hrvatskih standarda financijskog izvještavanja, op. cit., t. 23. [26.11.2016.]

- kasniji ispravak vrijednosti i
- kasnije akumulirane gubitke od umanjenja.

Revalorizacija se treba provoditi dovoljno redovito kako se knjigovodstvena vrijednost ne bi značajno razlikovala od one do koje bi se došlo utvrđivanjem fer vrijednosti na datum bilance.[50]

Fer vrijednost zemljišta i zgrada obično je njihova tržišna vrijednost utvrđena procjenom koju uobičajeno obavljaju profesionalno kvalificirani procjenitelji. Fer vrijednost predmeta postrojenja i opreme obično je njihova tržišna vrijednost utvrđena procjenom.[51]

Prema MRS-u 16, ako iz tržišno utemeljene evidencije ne postoji dokaz fer vrijednosti, zbog posebne prirode nekretnina, postrojenja i opreme i zbog toga što se takvi predmeti rijetko prodaju, osim kao dio kontinuiranog poslovanja, subjekt će morati procijeniti fer vrijednost korištenjem metoda prihoda ili amortiziranog zamjenskog troška.[52]

Učestalost revaloriziranja ovisi o promjenama fer vrijednosti predmeta nekretnina, postrojenja i opreme koji se revaloriziraju. Kad se fer vrijednost revalorizirane imovine znatno razlikuje od njezine knjigovodstvene vrijednosti, tada je potrebna daljnja revalorizacija. Neki predmeti nekretnina, postrojenja i opreme mogu pokazivati značajna i promjenjiva kretanja fer vrijednosti i što čini potrebnim provođenje godišnje revalorizacije. Tako česta revalorizacija nepotrebna je kod nekretnina, postrojenja i opreme gdje su neznatne promjene fer vrijednosti. Umjesto toga, može biti dovoljna revalorizacija svake treće ili pete godine.[53]

Kad se revalorizira pojedina nekretnina, postrojenje i oprema, akumulirana amortizacija na datum revalorizacije tretira se na jedan od sljedećih načina:

a) prepravlja se razmjerno promjeni bruto knjigovodstvene vrijednosti imovine tako da je knjigovodstvena vrijednost imovine nakon revalorizacije jednaka njegovom revaloriziranom iznosu. Ova se metoda često koristi kad se imovina revalorizira pomoću indeksa na njegov amortizirajući zamjenski trošak, ili

[50] Odluka o objavljivanju Hrvatskih standarda financijskog izvještavanja, op. cit., t. 30.-32. [27.11.2016.]
[51] Ibid., t.33. [27.11.2016.]
[52] Odluka o objavljivanju MSFI-eva, op.cit., t.33. [27.11.2016.]
[53] Ibid., t. 34. [27.11.2016.]

b) isključuje se na teret bruto knjigovodstvene vrijednosti imovine, a neto iznos prepravlja se do revaloriziranog iznosa sredstva. Ova se metoda često koristi za zgrade.

Iznos usklađivanja, koji se dobije prepravljanjem ili isključivanjem akumulirane amortizacije, čini dio povećanja ili smanjenja knjigovodstvene vrijednosti.[54]

Ako se pojedina nekretnina, postrojenje i oprema (dugotrajna materijalna imovina) revalorizira, tada treba revalorizirati cjelokupnu skupinu nekretnina, postrojenja i opreme (dugotrajne materijalne imovine) kojoj ta imovina pripada. MRS 16 propisuje da skupina nekretnina, postrojenja i opreme objedinjuje sredstva slične vrste i upotrebe u poslovanju subjekta. Sljedeći su primjeri zasebnih skupina:

a) zemljište,
b) zemljište i zgrade,
c) strojevi,
d) brodovi,
e) zrakoplovi,
f) motorna vozila,
g) namještaj i oprema, i
h) uredska oprema.[55]

Predmeti unutar skupine nekretnina, postrojenja i opreme revaloriziraju se istovremeno kako bi se izbjegla selektivna revalorizacija sredstava i izvještavanje iznosa u financijskim izvještajima koji predstavljaju mješavinu troškova i vrijednosti različitih datuma. Međutim, skupina sredstava može se revalorizirati i kontinuirano u istim vremenskim razmacima uz uvjet da se revalorizacija skupine sredstava dovrši u kratkom roku i uz uvjet da se revalorizacija provodi tako da odražava trenutno stanje imovine.[56]

Kad se knjigovodstvena vrijednost imovine poveća kao rezultat revalorizacije, to povećanje će se priznati u ostalu sveobuhvatnu dobit i kumulativno iskazati u kapitalu kao

[54] Odluka o objavljivanju MSFI-eva, op.cit., t. 35. [27.11.2016.]
[55] Odluka o objavljivanju MSFI-eva, op.cit., t.36., 37. [27.11.2016.]
[56] Ibid., t. 38. [27.11.2016.]

revalorizacijska rezerva. Međutim, revalorizacijsko povećanje treba priznati u dobit ili gubitak do iznosa do kojeg ono poništava revalorizacijsko smanjenje vrijednosti iste imovine, koje je prethodno bilo priznato u dobiti ili gubitku. Revalorizacijsko povećanje se iskazuje kroz ostalu sveobuhvatnu dobit (OSD), uz porezne efekte. Kad se knjigovodstvena vrijednost imovine smanji zbog revalorizacije, to smanjenje treba priznati u dobit ili gubitak. Međutim, revalorizacijsko smanjenje treba izravno teretiti ostalu sveobuhvatnu dobit do iznosa do kojeg ovo smanjenje ne premašuje iznos koji postoji kao revalorizacijska rezerva za istu imovinu. Revalorizacijsko smanjenje se iskazuje kroz OSD, uz porezne efekte. Revalorizacijska rezerva uključena u kapital koja se odnosi na nekretnine, postrojenja i opremu može se izravno prenijeti na zadržanu dobit, kada je prestalo priznavanje imovine. Cjelokupna revalorizacijska rezerva može se prenijeti u zadržanu dobit kada je imovina povučena iz uporabe ili je otuđena. Međutim, neke se revalorizacijske rezerve mogu realizirati ako subjekt koristi imovinu. U tom slučaju iznos realizirane rezerve je razlika između amortizacije zasnovane na revaloriziranoj knjigovodstvenoj vrijednosti imovine i amortizacije zasnovane na izvornom trošku imovine. Prijenos revalorizacijske rezerve u zadržanu dobit ne provodi se kroz dobit ili gubitak (niti kroz OSD), dakle iskazuje se samo u "Izvještaju o promjenama kapitala".[57]

Računovođe, bilancisti i menadžment koji usvaja računovodstvene politike su često u dvojbi u vezi s mjerenjem dugotrajne materijalne imovine: treba li obavljati revalorizaciju – procjenu po fer vrijednosti? Postavlja se pitanje treba li obavljati procjenu po fer vrijednosti tj. koji su glavni zahtjevi „za" i „protiv" procjene. U skladu s HSFI-om 6 i MRS-om 16 društvo ima mogućnost izbora da procjenjivanje tj. naknadno mjerenje nakon početnog priznavanja osnovnih sredstava obavlja po nabavnoj vrijednosti ili cijeni koštanja ili po fer vrijednosti.[58] U nastavku su navedeni pozitivni i negativni učinci procjene po fer vrijednosti.

Najbitniji pozitivni učinci procjene po fer vrijednosti osnovnih sredstava koji su razlog za obavljanje procjene su:

- u financijskim izvještajima se poboljšava imovinski i financijski položaj društva (ako su učinci procjene pozitivni);

[57] Pervan, I.(2014.): MRS 16 – Nekretnine, postrojenja i oprema, interna predavanja, Ekonomski fakultet, Split
[58] Negovanović, M. (2008): Procjena dugotrajne imovine po fer vrijednosti – da ili ne?: Praksa procjene osnovnih sredstava po fer vrijednosti u EU. RRiF, br. 8, 2008., str. 53.

- smanjuje se stupanj zaduženosti društva (ako procjenom osnovnih sredstava dolazi do povećanja vrijednosti);
- mogućnost korištenja realiziranih revalorizacijskih rezervi.[59]

Najbitniji razlozi protiv procjene osnovnih sredstava su:

- u EU se ne prakticira procjena osnovnih sredstava po fer vrijednosti od strane društva koja primjenjuju MSFI-eve;
- veći troškovi računovodstvene amortizacije i manji dobitak u računu dobiti i gubitka;
- razlika između računovodstvene i porezne amortizacije uvjetuje utvrđivanje porezne imovine odgođenih poreznih sredstava i obveza prema MRS 12 – Porezi na dobit;
- ne utječe na novčane tokove i ne popravlja likvidnost i solventnost društva;
- nemogućnost korištenja nerealiziranih revalorizacijskih rezervi;
- ne priznaje se u poreznoj bilanci;
- može utjecati na veličinu društva;
- izdatci i troškovi u svrhu procjene;
- sukob s računovodstvenim načelima opreznosti (impariteta) i realizacije;
- financijski izvještaji postaju skup različitih vrijednosti;
- nema ovlaštenih profesionalnih procjenitelja i
- ne primjenjuju se Međunarodni standardi procjenjivanja.[60]

3.3. Amortizacija

Amortizacija dugotrajne materijalne imovine se odnosi na vrijednosni iskaz trošenja dugotrajne materijalne imovine te sustavni raspored amortizacijskog iznosa nekog materijalnog sredstva tijekom njegovog korisnog vijeka trajanja. Imovina koja ima neograničen vijek trajanja ne podliježe obavezi obračuna amortizacije dok imovina koja ima ograničeni korisni vijek trajanja kojeg procjenjuje poduzeće podliježe obračunu amortizacije.[61]

[59] Negovanović, M. (2008): Procjena dugotrajne imovine po fer vrijednosti – da ili ne?: Praksa procjene osnovnih sredstava po fer vrijednosti u EU. RRiF, br. 8, 2008., str. 53.
[60] Ibid., str. 53.
[61] Tušek,B.,op.cit., slide 64. [17.05.2016.]

Svaki dio pojedinog predmeta dugotrajne materijalne imovine s troškom nabave koji je značajan u odnosu na ukupnu vrijednost pojedinog predmeta dugotrajne materijalne imovine treba amortizirati zasebno. Iznos amortizacije za svako razdoblje treba priznati kao rashod u računu dobiti i gubitka, osim u slučaju ako je taj iznos amortizacije uključen u knjigovodstvenu vrijednost druge imovine. Amortizacijski iznos pojedine imovine treba rasporediti sustavno tijekom njenog korisnog vijeka upotrebe. Ostatak vrijednosti i korisni vijek upotrebe imovine treba preispitati barem jednom na kraju svakog izvještajnog razdoblja, te ako se očekivanja razlikuju od prethodnih procjena, promjene se priznaju kao promjene u računovodstvenim procjenama, a u skladu s HSFI-om 3 – Računovodstvene politike, promjene računovodstvenih procjena i pogreške, a u sustavu MRS-eva u skladu s MRS-om 8 - Računovodstvene politike, promjene računovodstvenih procjena i pogreške.[62]

Vijek upotrebe imovine određen je vremenom u kojem subjekt očekuje koristiti imovinu. Politika upravljanja imovinom nekog subjekta može uključivati otuđenje imovine nakon određenog vremena ili nakon što se potroši stanoviti dio ekonomskih koristi sadržanih u imovini. Stoga vijek upotrebe sredstva može biti kraći od njegovog ekonomskog vijeka. Procjena vijeka upotrebe neke imovine može biti zasnovana na iskustvu subjekta za sličnu imovinu.[63]

Korištena metoda amortizacije treba odražavati okvir očekivanog trošenja budućih ekonomskih koristi imovine od strane poduzetnika. Metodu amortizacije primijenjenu za imovinu treba preispitivati barem na kraju svakog izvještajnog razdoblja i, ako postoji značajna promjena očekivanog okvira trošenja budućih ekonomskih koristi u toj imovini treba je promijeniti kako bi odražavala promjene okvira. Takvu promjenu treba iskazati kao promjenu u računovodstvenim procjenama u skladu s HSFI-om 3 – Računovodstvene politike, promjene računovodstvenih procjena i pogreške, a u sustavu MRS-eva, u skladu s MRS-om 8.[64]

[62] Odluka o objavljivanju Hrvatskih standarda financijskog izvještavanja, op. cit., t. 41., 44.- 46. [28.11.2016.]
[63] Odluka o objavljivanju MSFI-eva, op.cit., t.57. [28.11.2016.]
[64] Odluka o objavljivanju Hrvatskih standarda financijskog izvještavanja, op. cit., t. 49. [28.11.2016.]

3.4. Nadoknadivi iznos

Na svaki datum izvještavanja poduzetnik treba ocijeniti postoji li pokazatelj da neka dugotrajna materijalna imovina može biti umanjena. Ako takav pokazatelj postoji, poduzetnik treba procijeniti nadoknadivi iznos imovine. HSFI 6 određuje nadoknadivi iznos kao viši iznos usporedbom fer neto prodajne vrijednosti jedinice koja stvara novac i vrijednosti u upotrebi. Nije uvijek nužno odrediti fer vrijednost imovine minus troškovi prodaje i vrijednost u upotrebi. Ako bilo koji od ovih iznosa premašuje knjigovodstvenu vrijednost imovine, imovina se ne umanjuje i nije nužno procijeniti drugi iznos.[65]

Trošak nabave ili revalorizirani iznos dugotrajne materijalne imovine, umanjuje se i za gubitke od umanjenja vrijednosti i ostatak vrijednosti kako bi se knjigovodstvena vrijednost takve imovine sustavno amortizirala tijekom njezinog preostalog korisnog vijeka upotrebe. Fer vrijednost umanjenu za troškove prodaje moguće je odrediti ako se tom imovinom ne trguje na aktivnom tržištu. Međutim, ponekad neće biti moguće odrediti fer vrijednost minus troškovi prodaje budući da ne postoji osnova za izradu pouzdane procjene iznosa koji se može dobiti od prodaje imovine po tržišnim uvjetima između obaviještenih i spremnih strana. U tom slučaju, za nadoknadivi iznos imovine može se uzeti vrijednost imovine u upotrebi.[66]

Ako nema razloga vjerovati da vrijednost imovine u upotrebi značajno premašuje njezinu fer vrijednost minus troškovi prodaje, nadoknadivi iznos imovine može biti njegova fer vrijednost minus troškovi prodaje. To će biti često slučaj kod imovine koje se drži za otpis ili prodaju. To je zato jer će se vrijednost imovine u upotrebi koja se drži za otpis ili prodaju uglavnom sastojati od neto primitka od prodaje, budući da su novčani tokovi od neprekinute upotrebe imovine sve do prodaje, vjerojatno zanemarivi. Nadoknadivi iznos se određuje za svaku pojedinačnu imovinu, osim ako imovina ne stvara novčane priljeve od neprekinute upotrebe, koji značajno ovise o drugoj imovini ili skupinama imovine. U tom slučaju, nadoknadivi iznos za jedinicu stvaranja novca određuje se prema jedinici imovine gdje ta imovina pripada.[67]

[65] Odluka o objavljivanju Hrvatskih standarda financijskog izvještavanja, op. cit., t. 51., 52. [29.11.2016.]
[66] Ibid., t. 53., 54. [29.11.2016.]
[67] Odluka o objavljivanju Hrvatskih standarda financijskog izvještavanja, op. cit., t. 56., 57. [29.11.2016.]

Utvrđivanje vrijednosti u upotrebi odrazit će se na sljedeće elemente:[68]

a) procjenu budućih novčanih tokova koji se očekuju od neprekinute upotrebe imovine,
b) očekivanje mogućih odstupanja u iznosima ili vremenu nastanka budućih novčanih tokova,
c) vremensku vrijednost novca koju predstavlja tekuća tržišna kamata,
d) cijenu prisutnog rizika koju nosi imovina, i
e) ostali čimbenici, kao što je nelikvidnost koja može utjecati na određivanje očekivanih budućih novčanih tokova koje stvara neprekinuta upotreba imovine.

Pri utvrđivanju vrijednosti u upotrebi:[69]

a) projekcije novčanih tokova trebaju se temeljiti na razumnim i zasnovanim pretpostavkama koje predstavljaju najbolju procjenu uprave raspona ekonomskih uvjeta koji će postojati za vrijeme preostalog vijeka upotrebe imovine. Veći se naglasak treba dati vanjskim izvorima;
b) projekcije novčanih tokova trebaju se zasnivati na najnovijim financijskim planovima/prognozama uprave, ali isključuju bilo kakve procijenjene buduće novčane priljeve i odljeve koji se očekuju od budućih restrukturiranja ili poboljšanja ili povećanja obujma djelovanja imovine. Projekcije koje se temelje na tim planovima/prognozama trebaju obuhvatiti razdoblje od najviše pet godina, osim ako se dulje razdoblje može opravdati;
c) projekcije novčanih tokova nakon razdoblja koje obuhvaćaju najnoviji planovi/prognoze trebaju se procijeniti ekstrapolirajućim projekcijama koje se temelje na planovima/projekcijama koristeći stabilne ili opadajuće stope rasta za naredne godine, osim ako se može opravdati povećana stopa. Ova stopa rasta ne treba prelaziti prosječnu dugoročnu stopu rasta društvenog bruto-proizvoda, djelatnosti ili zemlje odnosno zemalja u kojima poduzetnik posluje ili na tržištu gdje se imovina koristi, osim ako se može opravdati viša stopa.

Gubitak od umanjenja imovine treba se odmah priznati u računu dobiti i gubitka, osim ako se iskazuje u revaloriziranom iznosu. S gubitkom od umanjenja revalorizirane imovine treba se

[68] Odluka o objavljivanju Hrvatskih standarda financijskog izvještavanja, op. cit., t. 58. [29.11.2016.]
[69] Odluka o objavljivanju Hrvatskih standarda financijskog izvještavanja, op. cit., t. 59. [29.11.2016.]

postupati kao sa smanjenjem revalorizacije. Nakon priznanja gubitka od umanjenja imovine, amortizaciju te imovine treba uskladiti u budućim razdobljima da se sustavno rasporedi knjigovodstvena vrijednost imovine, umanjena za ostatak vrijednosti (ako postoji), za razdoblje njezinog preostalog korisnog vijeka upotrebe. Naknada od treće strane za pojedine predmete dugotrajne materijalne imovine čija je vrijednost umanjena, te koji su izgubljeni ili ustupljeni, uključuje se u račun dobiti i gubitka kad ta naknada zadovolji kriterije priznavanja potraživanja.[70]

3.5. Prestanak priznavanja dugotrajne materijalne imovine

Knjigovodstvenu vrijednost pojedine dugotrajne materijalne imovine treba prestati priznavati:

a) u trenutku otuđivanja, ili
b) kada se buduće ekonomske koristi ne očekuju od upotrebe ili otuđenja te imovine.[71]

Prema MRS-u 16, dobitke ili gubitke proizašle od prestanka priznavanja nekretnina, postrojenja i opreme treba uključiti u dobit ili gubitak kada je prestalo njihovo priznavanje. Dobici se ne klasificiraju kao prihod. Subjekt koji u svom redovnom poslovanju uobičajeno prodaje nekretnine, postrojenja i opremu koju drži radi davanja u najam drugima, dužan je tu imovinu preknjižiti na zalihe po njihovoj knjigovodstvenoj vrijednosti kada prestaju biti predmet najma i postanu namijenjeni prodaji. Prihodi ostvareni prodajom te imovine se priznaju kao prihod u skladu s MRS-om 18 – Prihodi. MSFI 5 se ne primjenjuje kad se imovina namijenjena prodaji u sklopu redovnog poslovanja prenosi na zalihe. Otuđenje predmeta nekretnina, postrojenja i opreme može se odvijati na razne načine npr. prodajom, financijskim najmom ili donacijom.[72]

Ako subjekt u knjigovodstvenu vrijednost priznaje trošak zamjene dijela ili predmeta nekretnine, postrojenja i opreme, tada mora otpisati knjigovodstvenu vrijednost dijela predmeta ili predmeta nekretnine, postrojenja i opreme koji je zamijenjen, bez obzira na to što se dio predmeta ili predmet koji je bio zamijenjen amortizira zasebno. Ako za subjekt nije praktično utvrđivanje knjigovodstvene vrijednosti dijela predmeta ili predmeta koji je bio

[70] Odluka o objavljivanju Hrvatskih standarda financijskog izvještavanja, op. cit., t. 60., 61. [29.11.2016.]
[71] Ibid., t. 62. [30.11.2016.]
[72] Odluka o objavljivanju MSFI-eva, op.cit., t.68., 69. [30.11.2016.]

zamijenjen, može koristiti trošak zamjene kao pokazatelj kakav je trošak zamijenjenog dijela predmeta bio u vrijeme kada je kupljen ili izgrađen.[73]

Dobitke ili gubitke koji proizlaze iz prestanka priznavanja pojedine nekretnine, postrojenja i opreme treba utvrditi kao razliku između neto iznosa potraživanja od otuđenja i knjigovodstvene vrijednosti imovine. Potraživanje za naknadu za otuđenje nekretnina, postrojenja i opreme priznaje se početno po fer vrijednosti. Ako je plaćanje odgođeno, primljena naknada se priznaje početno u visini cijene za plaćanja odmah. Razlika između nominalnog iznosa naknade i cijene za plaćanja odmah priznaje se kao prihod od kamata u skladu s MRS-om 18, odražavajući prinos od potraživanja.[74]

Prema HSFI 6, dobici ili gubici proizašli od prestanka priznavanja dugotrajne materijalne imovine priznaju se u računu dobiti i gubitka kad se navedena imovina prestane priznavati, u skladu s HSFI-om 14 – Prihodi i HSFI-om 15 – Rashodi. Dobici ili gubici priznaju se kao ostali prihodi ili ostali rashodi.[75]

Na svaki datum izvještavanja poduzetnik treba ocijeniti postoji li pokazatelj za neku imovinu, gubitak od umanjenja imovine koji je priznat u ranijim godinama više ne postoji ili je možda smanjen. Ako takav pokazatelj postoji, poduzetnik treba procijeniti nadoknadivi iznos te imovine. Gubitak od umanjenja imovine koji je priznat za imovinu u ranijim godinama treba ukinuti ako, i samo ako su se promijenile procjene korištene za određivanje nadoknadivog iznosa imovine od kada je posljednji gubitak od umanjenja imovine priznat. U ovom slučaju knjigovodstvena vrijednost imovine treba se povećati do njezinog nadoknadivog iznosa i priznaje se u računu dobiti i gubitka. Povećanje knjigovodstvene vrijednosti neke imovine, radi ukidanja gubitka od umanjenja imovine ne treba prelaziti knjigovodstvenu vrijednost koja bi se mogla odrediti (neto, bez amortizacije) da nije bilo gubitka od umanjenja imovine koji je priznat za tu imovinu u ranijim godinama. Ukidanje gubitka od umanjenja za neku imovinu, treba se priznati kao prihod odmah u računu dobiti i gubitka, osim ako je imovina priznata u revaloriziranom iznosu. S ukidanjem gubitka od umanjenja imovine kod revalorizacije imovine treba se postupati kao s povećanjem revalorizacije sukladno odredbama o revalorizaciji. Nakon što je ukinut gubitak od umanjenja vrijednosti imovine, trošak

[73] Odluka o objavljivanju MSFI-eva, op.cit., t.70. [30.11.2016.]
[74] Ibid., t.71.,72. [30.11.2016.]
[75] Odluka o objavljivanju Hrvatskih standarda financijskog izvještavanja, op. cit., t. 63. [30.11.2016.]

amortizacije se treba uskladiti za buduća razdoblja da se sustavno rasporedi promijenjena knjigovodstvena vrijednost imovine, umanjena za ostatak vrijednosti (ako postoji) tijekom preostalog korisnog vijeka trajanja imovine.[76]

3.6. Pregled dosadašnjih istraživanja

U nastavku će biti navedeni zaključci nekoliko prethodnih istraživanja koji se odnose na odabir metode za naknadno vrednovanje dugotrajne materijalne imovine.

Istraživanje[77] koje je obavio Institut potvrđenih računovođa Engleske i Walesa, objavljeno je 2007. godine pod nazivom „Primjena MSFI u EU i Smjernica o fer vrijednosti - Izvještaj za Europsku komisiju". Predmet istraživanja je primjena MSFI-eva u financijskim izvještajima kompanija iz zemalja članica EU. U dijelu istraživanja koji se bavi računovodstvom po fer vrijednosti sudjelovalo je 200 najvećih kompanija iz zemalja članica EU čijim se vrijednosnim papirima trguje na burzi, a koje su svoje financijsko izvještavanje obavile u skladu s MSFI-ima. Rezultati istraživanja su pokazali da oko 96% kompanija iz EU, osnovna sredstva procjenjuje po metodi troška - po nabavnoj vrijednosti, odnosno cijeni koštanja i ne obavljaju procjenu osnovnih sredstava po fer vrijednosti. Preostalih 4% europskih kompanija, procjenu po fer vrijednosti obavljaju isključivo za nekretnine (sve ili iz pojedine skupine), dok se uopće ne prakticira procjena postrojenja i opreme po fer vrijednosti. U zaključku ovog istraživanja se navodi da je „Korištenje računovodstva po fer vrijednosti u skladu s MSFI-ima mnogo manje rasprostranjeno nego što se često pretpostavlja da jest i sveukupno je u stvari vrlo ograničeno. Posebno tamo gdje je kompanijama dana mogućnost da koriste troškovni model ili model fer vrijednosti, kompanije tipično biraju troškovni model".

Christensen i Nikolaev su u 2008. godini na temelju 1.539 poduzeća iz Njemačke i Velike Britanije analizirali primjenu metode fer vrijednosti u vrednovanju nekretnina, postrojenja i opreme; ulaganja u nekretnine te nematerijalne imovine. Iz njihovog istraživanja proizlazi da samo 3% ispitanih poduzeća koristi metodu revalorizacije barem neke vrste imovine unutar nekretnina, postrojenja i opreme. Od spomenutih 3% poduzeća koji koriste fer vrijednost,

[76] Odluka o objavljivanju Hrvatskih standarda financijskog izvještavanja, op. cit., t. 65.- 69. [30.11.2016.]
[77] Negovanović, M. (2008): Procjena dugotrajne imovine po fer vrijednosti – da ili ne?: Praksa procjene osnovnih sredstava po fer vrijednosti u EU. RRiF, br. 8, 2008., str. 53.

93% koristi fer vrijednost za nekretnine, 3% za postrojenja i 4% za nekoliko vrsta imovine unutar skupine NPO. Također, autori ističu da se najčešće revaloriziraju nekretnine zbog postojanja pouzdanog aktivnog tržišta, za razliku od ostale imovine.[78]

Rezultati hrvatskog istraživanja provedenog na temelju uzorka od 180 poduzeća čiji su vrijednosni papiri u 2008. godini kotirali na Zagrebačkoj burzi, te koji su prema ZOR-u obveznici sastavljanja i prezentiranja financijskih izvještaja prema MSFI-ima, pokazuju da 2,78% poduzeća iz uzorka koristi metodu revalorizacije za sve nekretnine, postrojenja i opremu (NPO), metodu troška za sve NPO upotrebljava 68,89%, dok 16,11% koristi metodu revalorizacije samo za neke vrste imovine (najčešće za zemljišta i građevine), a ostalu imovinu unutar grupe NPO vrednuju po metodi troška.[79]

S obzirom na prethodno izložene, međusobno vrlo slične, rezultate istraživanja proizlazi zaključak da poduzeća najčešće koriste metodu troška za naknadno mjerenje dugotrajne materijalne imovine, dok metodu revalorizacije koristi mali broj poduzeća i to većinom samo za nekretnine.

[78] Christensen, H.B., Nikolaev, V.(2008): Who uses fair-value accounting for non-financial assets after IFRS adoption?, AAA 2009 Mid-year international accounting section (IAS) meeting; Chicago booth school of business research paper No. 09-12. [Internet]. Dostupno na: http://ssrn.com/abstract=1269515, str.3.
[79] Šodan, S. (2009): „Računovodstveno izvještavanje u RH i harmonizacija sa zahtjevima EU- Primjena metode fer vrijednosti u vrednovanju dugotrajne nefinancijske imovine u Hrvatskoj“, zbornik radova (urednica:B.Ramljak), Ekonomski fakultet, Split, str. 74.

4. EMPIRIJSKO ISTRAŽIVANJE NA UZORKU HRVATSKIH PODUZEĆA

4.1. Definiranje uzorka i metodologija istraživanja

Uzorak predstavlja podskup osnovnog statističkog skupa (koji se često naziva populacijom) koji se uzima u svrhu ispitivanja obilježja elemenata osnovnoga skupa. Da bi tu svrhu uzorak mogao ispuniti, potrebno je da bude reprezentativan i da je izbor jedinica izvršen na slučajan način.[80]

Istraživanje će se provesti na temelju uzorka koji se sastoji od 60 hrvatskih poduzeća koji su predali svoje temeljne financijske izvještaje za 2015. godinu. Poduzeća su na temelju slučajnog odabira izabrana u uzorak. Analiza će se provesti na temelju javno dostupnih podataka. Podaci o primijenjenoj metodi naknadnog vrednovanja, prikupljeni su analizom sadržaja bilješki uz financijske izvještaje za svako poduzeće u uzorku. Temeljni financijski izvještaji su preuzeti iz Registra godišnjih financijskih izvještaja[81] Financijske agencije, dok su ostali potrebni podaci o poduzećima preuzeti sa stranice Zagrebačke burze[82] i Registra poslovnih subjekata[83] Hrvatske gospodarske komore.

MRS 16 i HSFI 6 pružaju poduzećima izbor između metode troška i metode revalorizacije za naknadno vrednovanje dugotrajne materijalne imovine i to nekretnina, postrojenja i opreme[84]. Promatrat će se samo navedene vrste imovine zato što su samo za te vrste sva poduzeća iz uzorka istaknula kako ih naknadno vrednuju. Za ostale nenavedene vrste dugotrajne materijalne imovine, poduzeća iz uzorka ili nisu naznačila kako vrednuju takvu imovinu ili tu imovinu uopće ne posjeduju, te se iz tog razloga naknadno vrednovanje takve imovine neće promatrati zbog mogućeg pogrešnog rezultata. Ovim istraživanjem se nastoji utvrditi za koju od navedenih metoda naknadnog vrednovanja se odlučuju poduzeća u RH, te istražiti postoje li značajne razlike u odabranim metodama s obzirom na određena obilježja poduzeća.

[80] Rozga, A. (2009): Statistika za ekonomiste, Sveučilište u Splitu, Ekonomski fakultet, Split, str. 117.
[81] RGFI javna objava, [Internet]. Dostupno na: http://rgfi.fina.hr/JavnaObjava-web/jsp/prijavaKorisnika.jsp
[82] Zagrebačka burza, [Internet]. Dostupno na: www.zse.hr
[83] Registar poslovnih subjekata, [Internet]. Dostupno na: http://www1.biznet.hr/HgkWeb/do/extlogon
[84] Naknadno mjerenje stavki: postrojenja i oprema, alati, pogonski inventar i transportna imovina, ukoliko ih poduzeće posjeduje promatrati će se zajedno u sklopu kategorije-postrojenja i oprema.

Obilježja koja će se promatrati u ovom istraživanju i pripadajući oblici su:

- *Veličina poduzeća*: malo[85], srednje, veliko poduzeće.
- *Oblik vlasništva poduzeća*: državno, privatno, mješovito vlasništvo. Odabrana poduzeća će se promatrati kroz ove 3 glavne kategorije vlasništva unatoč postojanju njihovih podvrsta.
- *Status listanja*: poduzeća[86] koja svoje vrijednosne papire kotiraju na Zagrebačkoj burzi i poduzeća koja ne sudjeluju na Zagrebačkoj burzi.
- *Ostvareni financijski rezultat*: dobit nakon oporezivanja odnosno dobit razdoblja i gubitak razdoblja.
- *Pravni oblik:* promatrana trgovačka društva su organizirana kao dioničko društvo te kao društvo s ograničenom odgovornošću.
- *Djelatnost poduzeća:* kategorizacija prema glavnoj djelatnosti poduzeća koja je definirana u skladu s Nacionalnom klasifikacijom djelatnosti[87].

Prilikom odabira poduzeća u uzorak bitno je navesti nekoliko postavki:

- U uzorku nema financijskih institucija, osiguravajućih društava, fondova i sl.
- U uzorku nema poduzeća koja su u procesu stečaja ili likvidacije tijekom 2015. godine.
- U uzorku su zastupljena poduzeća različitih oblika određenih obilježja da bi komparativna analiza bila valjana.
- U uzorak ulaze isključivo trgovačka društva koja su organizirana kao društva kapitala, odnosno kao dioničko društvo te kao društvo s ograničenom odgovornošću.
- Kriterij za ulazak poduzeća u uzorak je taj da pripadajuće Bilješke poduzeća moraju pod stavkom - dugotrajna materijalna imovina imati jasno naznačenu metodu naknadnog vrednovanja promatranih vrsta dugotrajne materijalne imovine. Ukoliko bi se ustanovilo da taj kriterij nije zadovoljen takvo poduzeće ne bi ušlo u razmatranje.

[85] Iako prema klasifikaciji ZOR-a postoji i kategorija mikro poduzetnika, u ovom istraživanju se neće promatrati kao takvi, već će se ta kategorija poduzetnika promatrati pod kategorijom malih poduzetnika budući da RGFI ne pruža kriterij pretraživanja prema veličini koji se odnosi na mikro poduzetnike.
[86] Popis dionica uvrštenih na Zagrebačkoj burzi, [Internet]. Dostupno na: http://www.fima-vrijednosnice.hr/default.aspx?id=139080 [5.12.2016.]
[87] Odluka o Nacionalnoj klasifikaciji djelatnosti 2007.-NKD, Narodne novine, broj 58/2007, Zagreb, [Internet]. Dostupno na: http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2007_06_58_1870.html [10.12.2016.]

U tablici 1. će biti prikazana struktura poduzeća iz uzorka prema obilježjima u apsolutnim frekvencijama i postocima.

Tablica 1: Struktura uzorka prema obilježjima

OBILJEŽJE	FREKVENCIJA	POSTOTAK
Veličina	**60**	**100%**
Malo	17	28,3%
Srednje	16	26,7%
Veliko	27	45,0%
Vlasništvo	**60**	**100%**
Državno	9	15,0%
Privatno	28	46,7%
Mješovito	23	38,3%
Status listanja	**60**	**100%**
Na burzi	26	43,3%
Nije na burzi	34	56,7%
Ostvareni financijski rezultat	**60**	**100%**
Dobit razdoblja	47	78,3%
Gubitak razdoblja	13	21,7%
Pravni oblik	**60**	**100%**
d.o.o.	29	48,3%
d.d.	31	51,7%

Izvor: Izrada autora

Struktura odabranih poduzeća s obzirom na veličinu pokazuje kako je od ukupnog broja promatranih poduzetnika 28,3% malih, 26,7% srednje velikih, dok je velikih poduzetnika 45%. Analizirajući odabrani uzorak poduzetnika s obzirom na vlasnički oblik, najmanje je poduzeća u državnom vlasništvu, njih 15%, 46,7% poduzeća je u privatnom vlasništvu, dok je 38,3% u mješovitom vlasništvu (od ukupno 23 poduzeća u mješovitom vlasništvu, njih 7 odnosno 30% je mješovito s pretežito državnim kapitalom, dok je njih 16, odnosno 70% s pretežito privatnim kapitalom). Analizirajući strukturu poduzetnika s obzirom na status listanja, 43,3% promatranja obuhvaća poduzeća izdavatelje vrijednosnih papira koji su kotirali na Zagrebačkoj burzi tijekom 2015. godine, dok 56,7% poduzeća nije sudjelovalo na burzi. Promatrajući poduzetnike iz uzorka s obzirom na ostvareni financijski rezultat u 2015. godini, proizlazi kako je 78,3% analiziranih poduzeća ostvarilo pozitivan financijski rezultat, odnosno, dobit nakon oporezivanja, dok je ostatak od 21,7% ostvarilo gubitak. S obzirom na pravni oblik, 48,3% poduzeća su organizirana kao društva s ograničenom odgovornošću dok je 51,7% organizirano kao dioničko društvo.

Tablica 2: Struktura poduzetnika prema djelatnosti

Područje djelatnosti	Frekvencija	Postotak	Kumulativni postotak
A-Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	4	6,7%	6,7%
B-Rudarstvo i vađenje	1	1,7%	8,3%
C-Prerađivačka industrija	25	41,7%	50,0%
D-Opskrba električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija	2	3,3%	53,3%
E-Opskrba vodom; uklanjanje otpadnih voda, gospodarenje otpadom te djelatnosti sanacije okoliša	2	3,3%	56,7%
F-Građevinarstvo	4	6,7%	63,3%
G-Trgovina na veliko i na malo; popravak motornih vozila i motocikla	5	8,3%	71,7%
H-Prijevoz i skladištenje	4	6,7%	78,3%
I-Djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane	6	10,0%	88,3%
J-Informacije i komunikacije	2	3,3%	91,7%
L-Poslovanje nekretninama	1	1,7%	93,3%
M-Stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti	3	5,0%	98,3%
S-Ostale uslužne djelatnosti	1	1,7%	100,0%
Ukupno	60	100%	

Izvor: Izrada autora

Tablica 2. prikazuje strukturu poduzeća s obzirom na glavnu djelatnost koja je definirana u skladu s Nacionalnom klasifikacijom djelatnosti[88]. Najveći broj poduzetnika iz uzorka djeluje u prerađivačkoj industriji, njih 41,7%, zatim slijede djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane s udjelom od 10%, zatim trgovina na veliko i na malo s udjelom od 8,3%, zatim slijede djelatnosti poljoprivrede, šumarstvo i ribarstvo; građevinarstvo te prijevoz i skladištenje s udjelom od 6,7%, potom stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti s udjelom od 5%, zatim djelatnosti opskrbe električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija; komunalne djelatnosti te informacije i komunikacije s udjelom od 3,3%, konačno, najmanji udio se odnosi na rudarstvo i vađenje; poslovanje nekretninama te ostale uslužne djelatnosti sa 1,7%.

U ovom istraživanju testiranje će se provesti pomoću Hi-kvadrat testa. Hi-kvadrat test ne pretpostavlja oblik distribucije i svrstava se u neparametrijske testove. Temelji se na rasporedu frekvencija unutar tablice kontigence (tablica po kojoj se izračunava empirijska

[88] Odluka o Nacionalnoj klasifikaciji djelatnosti 2007.-NKD, Narodne novine, broj 58/2007, Zagreb, [Internet]. Dostupno na: http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2007_06_58_1870.html

vrijednost hi-kvadrata). To znači da je zbroj originalnih apsolutnih frekvencija i očekivanih teorijskih frekvencija (koje se izračunavaju uz pretpostavku nulte hipoteze H_0) uvijek jednak, a pri donošenju zaključka bitan je njihov raspored u distribuciji. Ako je razlika originalnih i teorijskih frekvencija velika, početna hipoteza H_0 se odbacuje, a ako njihova razlika statistički nije značajna ta hipoteza se prihvaća kao istinita. Pomoću hi-kvadrat testa utvrđuje se postoji li povezanost između dvije promatrane varijable, ali ne utvrđuje se visina povezanosti.

Da bi se testirala hipoteza o nezavisnosti dvaju kvalitativnih obilježja elemenata osnovnog skupa postavljaju se hipoteze:

$$H_0 : \ldots\ldots P_{ij} = P_{i\bullet} \cdot P_{\bullet j}, \qquad \forall i, \forall j \quad i = 1,2,\ldots,r; \; j = 1,2,\ldots,c$$

$$H_1 : \ldots\ldots \exists P_{ij} \neq P_{i\bullet} \cdot P_{\bullet j}$$

gdje nulta hipoteza H_0 pretpostavlja da nema ovisnosti između dvaju obilježja.

Zaključak se donosi na način da se usporedi hi-kvadrat empirijska i tablična vrijednost. Ukoliko vrijedi da je empirijska vrijednost hi-kvadrata manja od tablične vrijednosti hi-kvadrata, nulta hipoteza H_0 koja pretpostavlja da nema ovisnosti između dva obilježja, se prihvaća, a hipoteza H_1 koja pretpostavlja da postoji ovisnost između dva obilježja, se odbacuje. Ukoliko je situacija obrnuta, H_0 se odbacuje, a H_1 prihvaća. Zaključak se može donijeti i na temelju empirijske signifikantnosti. Ukoliko je empirijska signifikantnost veća od (u ovom slučaju) 5%, prihvaća se H_0, ukoliko je empirijska signifikantnost manja od 5%, prihvaća se H_1.[89]

4.2. Analiza rezultata istraživanja

Jedan od temeljnih ciljeva istraživanja je potvrditi ili opovrgnuti postavljene istraživačke hipoteze, odnosno provedenom analizom ispitati postoje li značajne razlike u korištenim metodama koje se odnose na naknadno priznavanje dugotrajne materijalne imovine s obzirom na veličinu poduzeća, status listanja, vlasništvo, ostvareni financijski rezultat, pravni oblik i djelatnost. Cilj empirijskog dijela rada je provesti komparativnu analizu metoda naknadnog priznavanja i vrednovanja dugotrajne materijalne imovine među slučajno odabranim poduzetnicima u RH, te pružiti empirijski dokaz o (ne)postojanju značajnih razlika u korištenim metodama s obzirom na određena obilježja poduzeća. Poduzeća mogu odabrati

[89] Pivac, S. (2010): Statističke metode, integrirana predavanja,Ekonomski fakultet, Split, str. 148. i 149.

metodu troška ili metodu revalorizacije kao metodu naknadnog mjerenja dugotrajne materijalne imovine. Međutim, tijekom promatranja uzorka uviđa se da određena poduzeća za pojedine vrste promatrane dugotrajne materijalne imovine koriste metodu troška, a za pojedine vrste imovine metodu revalorizacije. Dakle, ne primjenjuju dosljedno samo jednu metodu na sve promatrane vrste dugotrajne materijalne imovine unutar svog poduzeća, već primjenjuju obe metode. Složeno prikazivanje statističkih podataka će se provesti pomoću statističkog paketa SPSS, a testiranje će se provesti pomoću Hi-kvadrat testa uz graničnu signifikantnost od 5%.

Tablica 3: Mjerenje nekretnina, postrojenja i opreme

	Metoda troška		**Metoda revalorizacije**		**Ukupno**	
Nekretnine	53	88,33%	7	11,66%	60	100%
Postrojenja i oprema	59	98,33%	1	1,66%	60	100%

Izvor: Izrada autora

Prethodna dvostruka tablica prikazuje metode naknadnog vrednovanja pojedinih stavki imovine, odnosno nekretnina, postrojenja i opreme. Od ukupnog broja promatranih poduzeća, 88,33% koristi metodu troška za naknadno vrednovanje nekretnina, dok 11,66% koristi metodu revalorizacije za naknadno vrednovanje nekretnina. Od ukupnog broja promatranih poduzeća, 98,33% koristi metodu troška za naknadno vrednovanje postrojenja i opreme, dok samo 1,66% poduzeća koristi metodu revalorizacije za naknadno vrednovanje postrojenja i opreme.

Opažanja koja se odnose na poduzeća koja za pojedine vrste promatrane dugotrajne materijalne imovine, odnosno nekretnine, koriste metodu revalorizacije, a za pojedine vrste dugotrajne materijalne imovine, odnosno postrojenja i opremu, koriste metodu troška će se definirati kao „kombinirana“ metoda. Dakle, korištenje obe metode naknadnog vrednovanja od strane jednog poduzeća će biti definirano kao korištenje „kombinirane“ metode.

Tablica 4: Metoda naknadnog mjerenja dugotrajne materijalne imovine (NPO)

Korištena metoda	Broj poduzeća	Postotak
Metoda troška za sve nekretnine, postrojenja i opremu	53	88,3%
Metoda revalorizacije za sve nekretnine, a metoda troška za sva postrojenja i opremu	6	10,0%
Metoda revalorizacije za sve nekretnine, postrojenja i opremu	1	1,7%
Ukupno	60	100,0%

Izvor: Izrada autora

Iz prethodne tablice se može vidjeti struktura poduzeća iz uzorka prema metodi naknadnog mjerenja nekretnina, postrojenja i opreme. Od ukupnog broja promatranih poduzeća, 88,3% upotrebljava metodu troška za sve nekretnine, postrojenja i opremu, 10% poduzeća koristi metodu revalorizacije za nekretnine, a metodu troška za postrojenja i opremu, dok samo 1,7% koristi metodu revalorizacije za sve NPO.

- *Obilježje: veličina poduzeća*

Što se tiče obilježja poduzeća, za početak će se ispitati koju su metodu naknadnog vrednovanja nekretnina, postrojenja i opreme izabrala poduzeća s obzirom na njihovu veličinu. Napravit će se usporedba korištenih metoda između malih, srednjih i velikih poduzeća. Pretpostavka je da postoje značajne razlike u korištenim metodama. Kod poduzeća koja se klasificiraju kao velika se očekuje da će odluka o metodi naknadnog vrednovanja promatranih vrsta imovine prevagnuti u korist odabira metode revalorizacije. Dakle, očekuje se da će metodu troška najviše koristiti poduzeća koja se klasificiraju kao mala, a da će upotreba metode revalorizacije postati sve učestalija kod poduzeća koja su s obzirom na veličinu sve veća. Velika poduzeća bi trebala češće primjenjivati metodu revalorizacije zato što za razliku od malih poduzeća u svojoj bilanci imaju više različitih vrsta dugotrajne imovine. Ovako postavljena hipoteza proizlazi iz početne pretpostavke autora sukladno saznanjima iz početne faze istraživanja kada je i bila definirana. Uz pomoć hi-kvadrat testa će se testirati postavljena hipoteza:

H_1(1): Postoje značajne razlike u korištenim metodama naknadnog priznavanja i vrednovanja dugotrajne materijalne imovine s obzirom na veličinu poduzeća

Da bi se donio zaključak o prihvaćanju hipoteze o tome postoji li ovisnost između veličine poduzeća i metode naknadnog vrednovanja NPO, potrebno je postaviti hipoteze:

$$H_0 : \ldots\ldots P_{ij} = P_{i\bullet} \cdot P_{\bullet j}, \qquad \forall i, \forall j \quad i = 1,2,\ldots,r; \;\; j = 1,2,\ldots,c$$
$$H_1 : \ldots\ldots \exists P_{ij} \neq P_{i\bullet} \cdot P_{\bullet j}$$

Tablica 5: Metoda naknadnog mjerenja NPO s obzirom na veličinu

		Metoda naknadnog mjerenja dugotrajne materijalne imovine (NPO)			Ukupno
		Metoda troška	Kombinacija metode troška i metode revalorizacije	Metoda revalorizacije	
Veličina poduzeća	malo	16	1	0	17
		94,1%	5,9%	0,0%	100,0%
	srednje	14	2	0	16
		87,5%	12,5%	0,0%	100,0%
	veliko	23	3	1	27
		85,2%	11,1%	3,7%	100,0%
Ukupno		53	6	1	60
		88,3%	10,0%	1,7%	100,0%

Izvor: Izrada autora

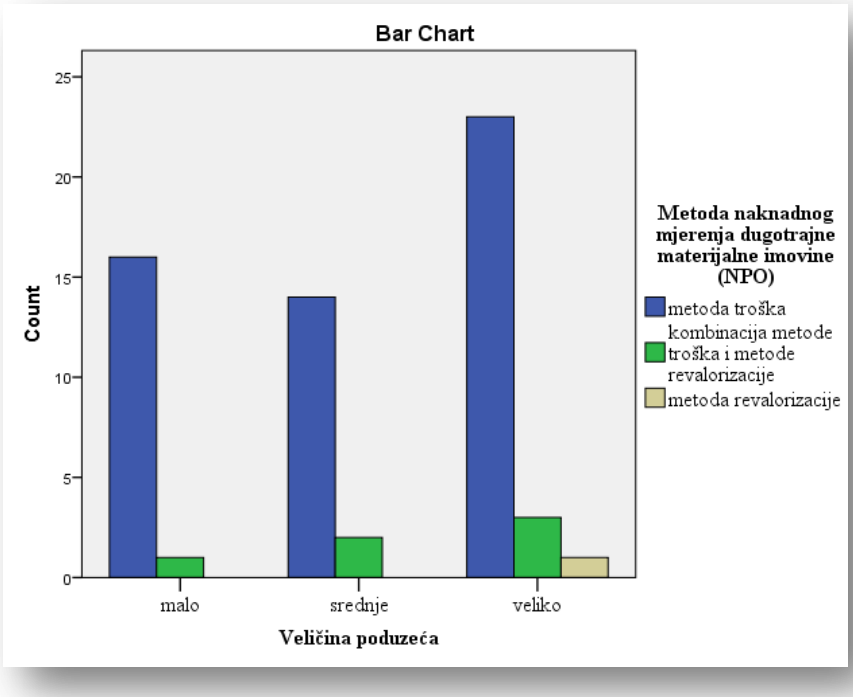

Grafikon 1: Metoda naknadnog mjerenja NPO s obzirom na veličinu

Izvor: Izrada autora

S obzirom na veličinu poduzeća, od ukupnog broja poduzeća koja se klasificiraju kao mala, 94,1% koristi metodu troška za sve nekretnine, postrojenja i opremu, dok samo 5,9% koristi kombinaciju obe metode, odnosno za vrednovanje nekretnina koristi metodu revalorizacije, a za postrojenja i opremu, metodu troška. Od ukupnog broja poduzeća koja se klasificiraju kao srednja, 87,5% koristi metodu troška za sve NPO, dok 12,5% upotrebljava kombinaciju obe metode. Od ukupnog broja velikih poduzeća, 85,2% koristi metodu troška za sve NPO, 11,1% koristi kombinaciju obe metode, dok samo 3,7% koristi metodu revalorizacije za naknadno mjerenje svih NPO. Iz priloženog se može zaključiti da se kod svake kategorije poduzetnika s obzirom na veličinu, najviše koristi metoda troška za sve promatrane vrste imovine, iako je kod srednjih i velikih poduzeća metoda revalorizacije nekretnina više zastupljena nego kod malih poduzeća. U nastavku su navedeni neki od mogućih razloga ovakvih rezultata, odnosno razlozi zašto poduzeća rijetko koriste metodu revalorizacije. U EU se ne prakticira procjena promatranih vrsta dugotrajne materijalne imovine po fer vrijednosti od strane poduzeća koja su obveznici MSFI-eva, postojanje troškova procjenjivanja imovine pri određivanju njene fer vrijednosti, dakle, upotreba metode troška umjesto metode revalorizacije je jeftinija za poduzeće, nepostojanje profesionalno kvalificiranih procjenitelja, za većinu ispitivane imovine ne postoji aktivno tržište u Hrvatskoj pa je njeno vrednovanje po fer vrijednosti znatno kompliciranije, kada se procjenom po fer vrijednosti poveća vrijednost osnovnih sredstava dolazi i do povećanja vrijednosti ukupne imovine, a ako je društvo na granici veličine procjena može dovesti do prelaska iz malog u srednje ili iz srednjeg u veliko društvo, a taj prelazak označava pojavu raznih obveza za poduzeće i eventualno primjenu MSFI-eva.

Tablica 6: Rezultati testiranja nezavisnosti između veličine poduzeća i korištenih metoda

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	**1,740[a]**	**4**	**,783**
Likelihood Ratio	2,155	4	,707
Linear-by-Linear Association	1,109	1	,292
N of Valid Cases	60		

a. 6 cells (66,7%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,27.

Izvor: Izrada autora

Iz tablice se može vidjeti da je empirijska signifikantnost $\alpha^* = 0{,}783 = 78{,}3\% \rightarrow \alpha^* > 5\% \rightarrow H_0$, što znači da se uz značajnost od 5% ne može prihvatiti postavljena hipoteza $H_1(1)$ da postoji ovisnost između veličine poduzeća i metode naknadnog mjerenja NPO. Dakle, ne

postoji statistički značajna ovisnost između veličine poduzeća i metoda naknadnog mjerenja NPO, odnosno ne postoji statistički značajna razlika u korištenim metodama naknadnog priznavanja i vrednovanja dugotrajne materijalne imovine s obzirom na veličinu poduzeća.

- *Obilježje: status listanja*

Potrebno je ispitati koju su metodu naknadnog vrednovanja NPO odabrala poduzeća s obzirom na status listanja. Napravit će se usporedba korištenih metoda između poduzeća koja kotiraju i koja ne kotiraju na burzi. Pretpostavka je da postoje značajne razlike u korištenim metodama. Očekuje se da će promatrana poduzeća koja trguju na burzi kao metodu naknadnog vrednovanja dugotrajne materijalne imovine pretežno koristiti metodu revalorizacije, dok će poduzeća koja ne sudjeluju na burzi pretežno koristiti metodu troška. Razlog ovakvih očekivanja se može povezati s konstatacijom, ako listano poduzeće provede revalorizaciju imovine na višu vrijednost, to povećanje vrijednosti imovine se evidentira u revalorizacijskim rezervama u glavnici, te takvo povećanje glavnice smanjuje stupanj zaduženosti, a povećava stupanj vlastitog financiranja, što poboljšava imovinski i financijski položaj poduzeća te djeluje pozitivno na mišljenje vjerovnika o takvom poduzeću. Ovako postavljena hipoteza proizlazi iz početne pretpostavke autora sukladno saznanjima iz početne faze istraživanja kada je i bila definirana. Uz pomoć hi-kvadrat testa će se testirati postavljena hipoteza:

H_1(2): Postoje značajne razlike u korištenim metodama naknadnog priznavanja i vrednovanja dugotrajne materijalne imovine s obzirom na status listanja poduzeća

Da bi se donio zaključak o prihvaćanju hipoteze o tome postoji li ovisnost između statusa listanja poduzeća i metode naknadnog vrednovanja NPO, potrebno je postaviti hipoteze:

$$H_0 : \ldots\ldots P_{ij} = P_{i\bullet} \cdot P_{\bullet j}, \qquad \forall i, \forall j \quad i = 1,2,\ldots,r; \; j = 1,2,\ldots,c$$
$$H_1 : \ldots\ldots \exists P_{ij} \neq P_{i\bullet} \cdot P_{\bullet j}$$

Tablica 7: Metoda naknadnog mjerenja NPO s obzirom na status listanja

		Metoda naknadnog mjerenja dugotrajne materijalne imovine (NPO)			Ukupno
		Metoda troška	Kombinacija metode troška i metode revalorizacije	Metoda revalorizacije	
Status listanja	da	21	4	1	26
		80,8%	15,4%	3,8%	100,0%
	ne	32	2	0	34
		94,1%	5,9%	0,0%	100,0%
Ukupno		53	6	1	60
		88,3%	10,0%	1,7%	100,0%

Izvor: Izrada autora

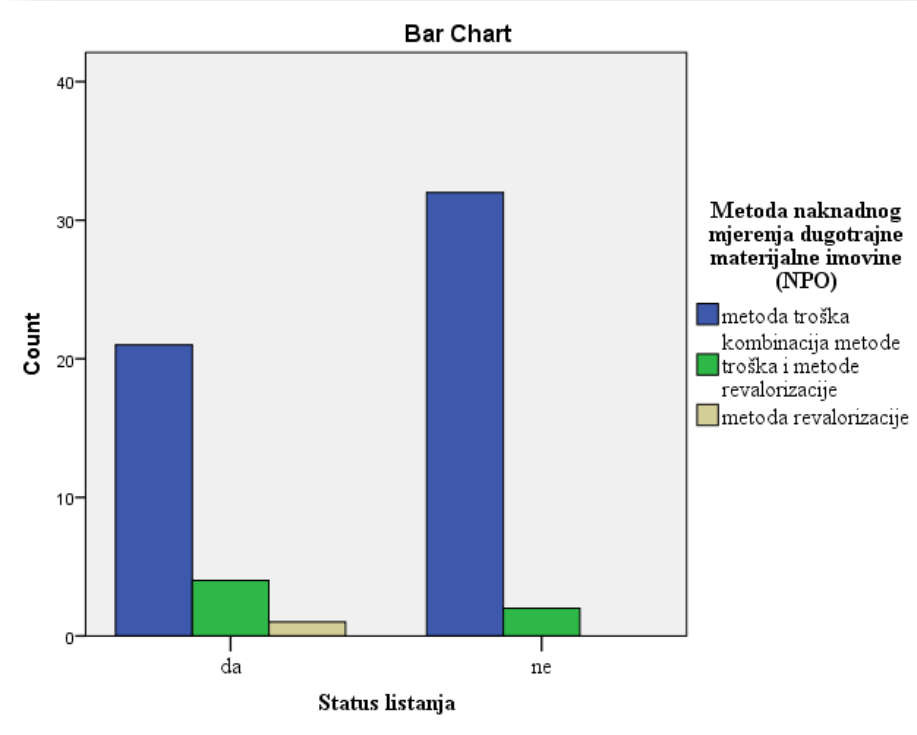

Grafikon 2: Metoda naknadnog mjerenja NPO s obzirom na status listanja

Izvor: Izrada autora

S obzirom na status listanja, od ukupnog broja poduzeća koja svoje vrijednosne papire kotiraju na Zagrebačkoj burzi, 80,8% primjenjuju metodu troška za sve NPO, 15,4% koristi metodu revalorizacije za naknadno vrednovanje svih nekretnina, a metodu troška za sva postrojenja i opremu, dok samo 3,8% poduzeća koristi metodu revalorizacije za sve NPO. Od ukupnog broja poduzeća koja ne sudjeluju na burzi, 94,1% koristi metodu troška za sve NPO,

dok 5,9% koristi kombinaciju obe metode. Iz priloženog se može zaključiti da se kod svake kategorije poduzetnika s obzirom na status listanja, najviše koristi metoda troška za sve NPO, iako je kod poduzeća koja sudjeluju na burzi, metoda revalorizacije više zastupljena. Mogući razlozi ovakvih rezultata mogu biti faktori koji negativno utječu na odluku o primjeni metode revalorizacije, a to su: porezni aspekt troškova amortizacije, trošak procjenjivanja fer vrijednosti, nepostojanje aktivnog tržišta, povećana volatilnost zarada, veći troškovi amortizacije itd.

Tablica 8: Rezultati testiranja nezavisnosti između statusa listanja i korištenih metoda

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	**2,935[a]**	**2**	**,230**
Likelihood Ratio	3,296	2	,192
Linear-by-Linear Association	2,877	1	,090
N of Valid Cases	60		
a. 4 cells (66,7%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,43.			

Izvor: Izrada autora

Iz tablice se može vidjeti da je empirijska signifikantnost $\alpha^* = 0{,}23 = 23\% \rightarrow \alpha^* > 5\% \rightarrow H_0$, što znači da se uz značajnost od 5% ne može prihvatiti postavljena hipoteza $H_1(2)$ da postoji ovisnost između statusa listanja poduzeća i metode naknadnog mjerenja NPO. Dakle, ne postoji statistički značajna ovisnost između statusa listanja i metoda naknadnog mjerenja NPO, odnosno ne postoji statistički značajna razlika u korištenim metodama naknadnog priznavanja i vrednovanja dugotrajne materijalne imovine s obzirom na status listanja poduzeća.

- *Obilježje: oblik vlasništva*

Potrebno je ispitati koju su metodu naknadnog vrednovanja NPO odabrala poduzeća s obzirom na vlasništvo. Napravit će se usporedba korištenih metoda između državnih, privatnih i mješovitih poduzeća. Pretpostavka je da postoje značajne razlike u korištenim metodama s obzirom na vlasništvo. Očekuje se da će poduzeća u privatnom vlasništvu više primjenjivati metodu revalorizacije, dok će poduzeća u državnom vlasništvu više primjenjivati metodu troška za naknadno vrednovanje dugotrajne materijalne imovine. Razlog ovakvih očekivanja se temelji na pretpostavci da je uprava privatnih poduzeća menadžerski

više orijentirana ka ostvarivanju profita i u skladu s tim ciljem im više pogoduje primjena metode revalorizacije. Suprotno navedenome, za državna poduzeća se više očekuje da će koristiti metodu troška za naknadno vrednovanje, što se može povezati sa konstatacijom da državna poduzeća imaju manji interes za postizanjem što boljih financijskih rezultata. Ovako postavljena hipoteza proizlazi iz početne pretpostavke autora sukladno saznanjima iz početne faze istraživanja kada je i bila definirana. Uz pomoć hi-kvadrat testa će se testirati postavljena hipoteza:

$H_1(3)$: Postoje značajne razlike u korištenim metodama naknadnog priznavanja i vrednovanja dugotrajne materijalne imovine s obzirom na vlasništvo poduzeća

Da bi se donio zaključak o prihvaćanju hipoteze o tome postoji li ovisnost između oblika vlasništva poduzeća i metode naknadnog vrednovanja nekretnina, postrojenja i opreme potrebno je postaviti hipoteze:

$$H_0 : \ldots\ldots P_{ij} = P_{i\bullet} \cdot P_{\bullet j}, \qquad \forall i, \forall j \quad i = 1,2,\ldots,r; \;\; j = 1,2,\ldots,c$$
$$H_1 : \ldots\ldots \exists P_{ij} \neq P_{i\bullet} \cdot P_{\bullet j}$$

Tablica 9: Metoda naknadnog mjerenja NPO s obzirom na vlasništvo

		Metoda naknadnog mjerenja dugotrajne materijalne imovine (NPO)			Ukupno
		Metoda troška	Kombinacija metode troška i metode revalorizacije	Metoda revalorizacije	
Vlasništvo	državno	8	1	0	9
		88,9%	11,1%	0,0%	100,0%
	privatno	25	2	1	28
		89,3%	7,1%	3,6%	100,0%
	mješovito	20	3	0	23
		87,0%	13,0%	0,0%	100,0%
Ukupno		53	6	1	60
		88,3%	10,0%	1,7%	100,0%

Izvor: Izrada autora

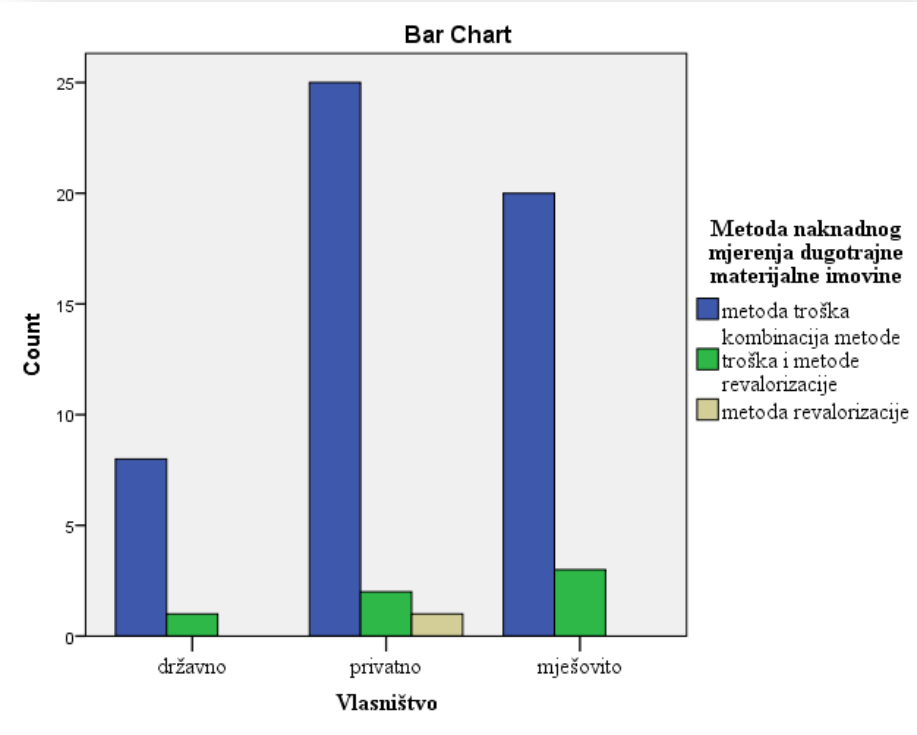

Grafikon 3: Metoda naknadnog mjerenja NPO s obzirom na vlasništvo

Izvor: Izrada autora

Promatrajući poduzeća s obzirom na oblik vlasništva, od ukupnog broja poduzeća u državnom vlasništvu, 88,9% upotrebljava metodu troška za sve NPO, dok 11,1% koristi metodu revalorizacije za naknadno mjerenje nekretnina, a metodu troška za postrojenja i opremu. Od ukupnog broj poduzeća u privatnom vlasništvu, 89,3% upotrebljava metodu troška za sve NPO, 7,1% upotrebljava metodu revalorizacije za naknadno vrednovanje nekretnina, dok 3,6% koristi metodu revalorizacije za sve NPO. Od ukupnog broja poduzeća u mješovitom vlasništvu, 87% koristi isključivo metodu troška, dok 13% koristi metodu revalorizacije za nekretnine, a metodu troška za postrojenja i opremu. Kod svake kategorije poduzetnika s obzirom na vlasništvo, većinom se koristi metoda troška za sve NPO. Mogući razlozi ovakvih rezultata mogu biti faktori koji negativno utječu na odluku o primjeni metode revalorizacije, a to su: porezni aspekt troškova amortizacije, trošak procjenjivanja fer vrijednosti, nepostojanje aktivnog tržišta, povećana volatilnost zarada, veći troškovi amortizacije itd.

Tablica 10: Rezultati testiranja nezavisnosti između vlasništva i korištenih metoda

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	**1,604[a]**	**4**	**,808**
Likelihood Ratio	1,991	4	,737
Linear-by-Linear Association	,004	1	,949
N of Valid Cases	60		

a. 6 cells (66,7%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,15.

Izvor: Izrada autora

Iz tablice se može vidjeti da je empirijska signifikantnost α* = 0,808 = 80,8% → α* > 5% →H_0,što znači da se uz značajnost od 5% ne može prihvatiti postavljena hipoteza $H_1(3)$ da postoji ovisnost između vlasništva poduzeća i metode naknadnog mjerenja NPO. Dakle, ne postoji statistički značajna ovisnost između vlasništva poduzeća i metoda naknadnog mjerenja NPO, odnosno ne postoji statistički značajna razlika u korištenim metodama naknadnog priznavanja i vrednovanja dugotrajne materijalne imovine s obzirom na vlasništvo poduzeća.

- *Obilježje: ostvareni financijski rezultat*

Nadalje, potrebno je ispitati koju su metodu naknadnog vrednovanja NPO odabrala poduzeća s obzirom na ostvareni financijski rezultat. Napravit će se usporedba korištenih metoda između poduzeća koja su ostvarila dobit razdoblja i poduzeća koja su ostvarila gubitak. Pretpostavka je da postoje značajne razlike u korištenim metodama. Očekuje se da će promatrana poduzeća koja ostvaruju pozitivan financijski rezultat pretežno koristiti metodu revalorizacije, dok će promatrana poduzeća koja ostvaruju negativan financijski rezultat pretežno koristiti metodu troška. Ovako postavljena hipoteza proizlazi iz početne pretpostavke autora sukladno saznanjima iz početne faze istraživanja kada je i bila definirana. Pomoću hi-kvadrat testa će se testirati postavljena hipoteza:

$H_1(4)$: Postoje značajne razlike u korištenim metodama naknadnog priznavanja i vrednovanja dugotrajne materijalne imovine s obzirom na ostvareni financijski rezultat poduzeća

Da bi se donio zaključak o prihvaćanju hipoteze o tome postoji li ovisnost između ostvarenog financijskog rezultata poduzeća i metode naknadnog vrednovanja NPO, potrebno je postaviti hipoteze:

$$H_0 : \ldots\ldots P_{ij} = P_{i\bullet} \cdot P_{\bullet j}, \qquad \forall i, \forall j \quad i = 1,2,\ldots,r; \;\; j = 1,2,\ldots,c$$
$$H_1 : \ldots\ldots \exists P_{ij} \neq P_{i\bullet} \cdot P_{\bullet j}$$

Tablica 11: Metoda naknadnog mjerenja NPO s obzirom na ostvareni financijski rezultat

		Metoda naknadnog mjerenja dugotrajne materijalne imovine (NPO)			Ukupno
		Metoda troška	Kombinacija metode troška i metode revalorizacije	Metoda revalorizacije	
Ostvareni financijski rezultat	dobit	41	5	1	47
		87,2%	10,6%	2,1%	100,0%
	gubitak	12	1	0	13
		92,3%	7,7%	0,0%	100,0%
Ukupno		53	6	1	60
		88,3%	10,0%	1,7%	100,0%

Izvor: Izrada autora

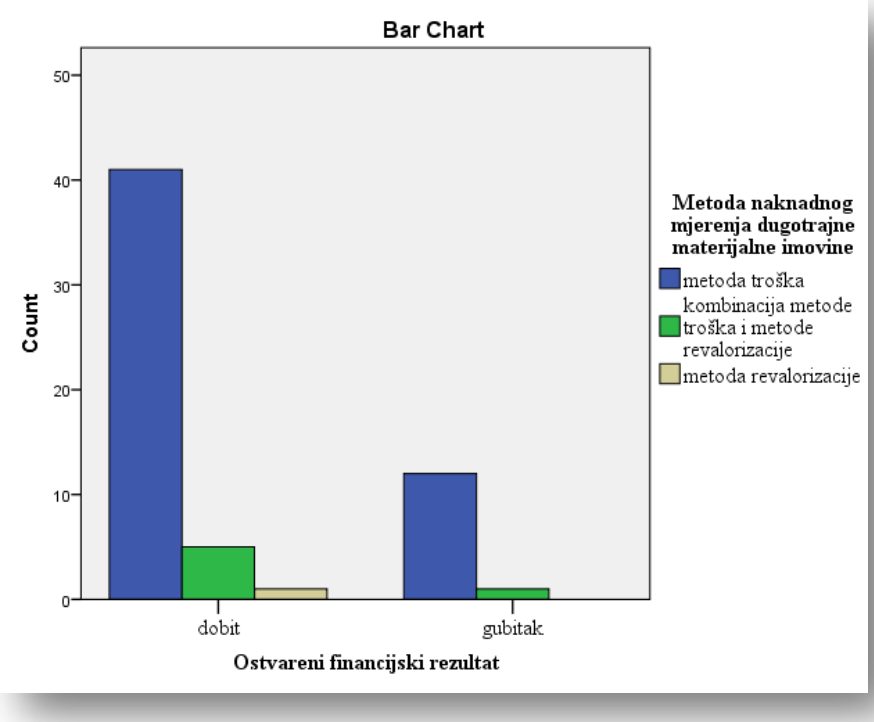

Grafikon 4: Metoda naknadnog mjerenja NPO s obzirom na ostvareni financijski rezultat

Izvor: Izrada autora

Promatrajući poduzeća s obzirom na ostvareni financijski rezultat, od ukupnog broja poduzeća koja su ostvarila pozitivan financijski rezultat, 87,2% koristi metodu troška za naknadno vrednovanje NPO, 10,6% koristi metodu revalorizacije za naknadno vrednovanje svih nekretnina, a metodu troška za sva postrojenja i opremu, dok samo 2,1% koristi metodu revalorizacije za sve NPO. Od ukupnog broja poduzeća koja su ostvarila negativan financijski rezultat, također, većina od 92,3% koristi isključivo metodu troška, dok 7,7% koristi metodu revalorizacije samo za nekretnine. Mogući razlozi ovakvih rezultata mogu biti faktori koji negativno utječu na odluku o primjeni metode revalorizacije a to su: porezni aspekt troškova amortizacije, trošak procjenjivanja fer vrijednosti, nepostojanje aktivnog tržišta, povećana volatilnost zarada, veći troškovi računovodstvene amortizacije i manji dobitak u računu dobiti i gubitka itd.

Tablica 12: Rezultati testiranja nezavisnosti između ostvarenog financijskog rezultata i korištenih metoda

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	**,395[a]**	**2**	**,821**
Likelihood Ratio	,612	2	,736
Linear-by-Linear Association	,349	1	,555
N of Valid Cases	60		

a. 4 cells (66,7%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,22.

Izvor: Izrada autora

Iz tablice se može vidjeti da je empirijska signifikantnost $\alpha^* = 0{,}821 = 82{,}1\% \rightarrow \alpha^* > 5\% \rightarrow H_0$, što znači da se uz značajnost od 5% ne može prihvatiti postavljena hipoteza $H_1(4)$ da postoji ovisnost između ostvarenog financijskog rezultata i metode naknadnog mjerenja NPO. Dakle, ne postoji statistički značajna ovisnost između ostvarenog financijskog rezultata poduzeća i metoda naknadnog mjerenja NPO, odnosno ne postoji statistički značajna razlika u korištenim metodama naknadnog priznavanja i vrednovanja dugotrajne materijalne imovine s obzirom na ostvareni financijski rezultat poduzeća.

- *Obilježje: pravni oblik*

Također, potrebno je ispitati koju su metodu naknadnog vrednovanja NPO odabrala poduzeća s obzirom na pravni oblik. Napravit će se usporedba korištenih metoda između poduzeća koja

su organizirana kao d.d. i d.o.o. Pretpostavka je da postoje značajne razlike u korištenim metodama. Očekuje se da će promatrana poduzeća koja su organizirana kao d.d. pretežno koristiti metodu revalorizacije kao metodu naknadnog vrednovanja dugotrajne materijalne imovine, dok će promatrana poduzeća koja su organizirana kao d.o.o. pretežno koristiti metodu troška. Razlog ovakvih očekivanja se može povezati s konstatacijom, ako poduzeće koje je organizirano kao d.d. provede revalorizaciju imovine na višu vrijednost, to povećanje vrijednosti imovine se evidentira u revalorizacijskim rezervama u glavnici, te takvo povećanje glavnice smanjuje stupanj zaduženosti, a povećava stupanj vlastitog financiranja, što poboljšava imovinski i financijski položaj poduzeća te djeluje pozitivno na mišljenje vjerovnika o položaju takvog poduzeća. Vlasništvo poduzeća koja su organizirana kao d.d. je disperzirano na više vlasnika te samim tim postoji veći interes za pozitivnim poslovanjem takvih poduzeća, te se korištenjem metode revalorizacije utječe na bolju sliku i bolje financijske rezultate. Poduzeća koja su organizirana kao d.o.o. imaju manje temeljnog kapitala, manje imovine te manje vlasnika te je vjerojatan i manji interes za što boljim poslovanjem. Ovako postavljena hipoteza proizlazi iz početne pretpostavke autora sukladno saznanjima iz početne faze istraživanja kada je i bila definirana. Pomoću hi-kvadrat testa će se testirati postavljena hipoteza:

H_1(5): Postoje značajne razlike u korištenim metodama naknadnog priznavanja i vrednovanja dugotrajne materijalne imovine s obzirom na pravni oblik poduzeća

Da bi se donio zaključak o prihvaćanju hipoteze o tome postoji li ovisnost između pravnog oblika poduzeća i metode naknadnog vrednovanja NPO, potrebno je postaviti hipoteze:

$$H_0 : \ldots\ldots P_{ij} = P_{i\bullet} \cdot P_{\bullet j}, \qquad \forall i, \forall j \quad i = 1,2,\ldots,r; \;\; j = 1,2,\ldots,c$$
$$H_1 : \ldots\ldots \exists P_{ij} \neq P_{i\bullet} \cdot P_{\bullet j}$$

Tablica 13: Metoda naknadnog mjerenja NPO s obzirom na pravni oblik

		Metoda naknadnog mjerenja dugotrajne materijalne imovine			Ukupno
		Metoda troška	Kombinacija metode troška i metode revalorizacije	Metoda revalorizacije	
Pravni oblik	d.o.o.	27	2	0	29
		93,1%	6,9%	0,0%	100,0%
	d.d.	26	4	1	31
		83,9%	12,9%	3,2%	100,0%
Ukupno		53	6	1	60
		88,3%	10,0%	1,7%	100,0%

Izvor: Izrada autora

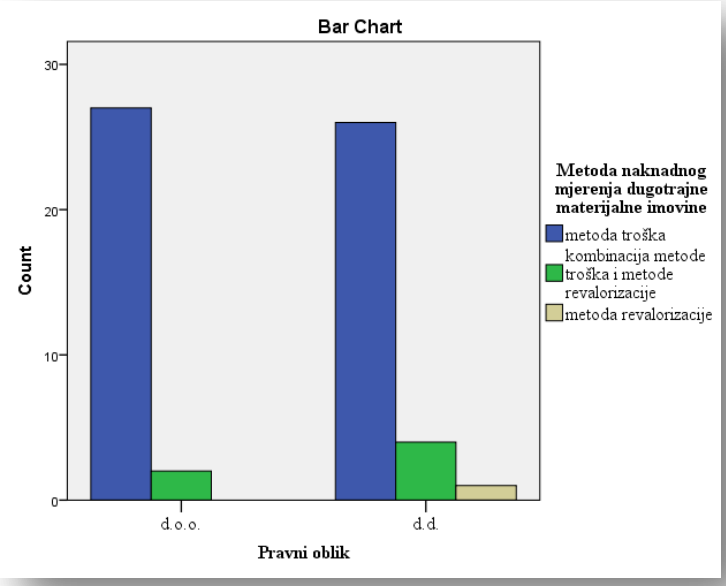

Grafikon 5: Metoda naknadnog mjerenja NPO s obzirom na pravni oblik

Izvor: Izrada autora

S obzirom na pravni oblik, od ukupnog broja poduzeća koja su organizirana kao društvo s ograničenom odgovornošću 93,1% upotrebljava isključivo metodu troška za sve NPO, dok 6,9% upotrebljava metodu revalorizacije za naknadno vrednovanje svih nekretnina, a metodu troška za sva postrojenja i opremu. Od ukupnog broja poduzeća koja su organizirana kao dioničko društvo, 83,9% koristi metodu troška za sve NPO, 12,9% koristi metodu revalorizacije za nekretnine, a metodu troška za postrojenja i opremu, dok samo 3,2% poduzeća koristi metodu revalorizacije za sve NPO. Kod oba oblika organiziranja većinom se upotrebljava metoda troška, dok se metoda revalorizacije više upotrebljava kod dioničkih

društava. Mogući razlozi ovakvih rezultata mogu biti faktori koji negativno utječu na odluku o primjeni metode revalorizacije, a to su: u EU se ne prakticira procjena osnovnih sredstava po fer vrijednosti od strane društva koja primjenjuju MSFI-eve, veći troškovi računovodstvene amortizacije i manji dobitak u računu dobiti i gubitka, razlika između računovodstvene i porezne amortizacije uvjetuje utvrđivanje porezne imovine odgođenih poreznih sredstava i obveza, ne utječe na novčane tokove i ne popravlja likvidnost i solventnost društva, nemogućnost korištenja nerealiziranih revalorizacijskih rezervi, izdatci i troškovi u svrhu procjene, nema ovlaštenih profesionalnih procjenitelja itd.

Tablica 14: Rezultati testiranja nezavisnosti između pravnog oblika i korištenih metoda

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	**1,621[a]**	**2**	**,445**
Likelihood Ratio	2,018	2	,365
Linear-by-Linear Association	1,536	1	,215
N of Valid Cases	60		

a. 4 cells (66,7%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,48.

Izvor: Izrada autora

Iz tablice se može vidjeti da je empirijska signifikantnost α* = 0,445 = 44,5% → α* > 5% →H_0, što znači da se uz značajnost od 5% ne može prihvatiti postavljena hipoteza H_1(5) da postoji ovisnost između pravnog oblika i metode naknadnog mjerenja NPO. Dakle, ne postoji statistički značajna ovisnost između pravnog oblika poduzeća i metoda naknadnog mjerenja NPO, odnosno ne postoji statistički značajna razlika u korištenim metodama naknadnog priznavanja i vrednovanja dugotrajne materijalne imovine s obzirom na pravni oblik poduzeća.

- *Obilježje: djelatnost*

Konačno, potrebno je ispitati koju su metodu naknadnog vrednovanja NPO odabrala poduzeća s obzirom na područje djelatnosti. Napraviti će se usporedba korištenih metoda između poduzeća različitih djelatnosti. Pretpostavka je da postoje značajne razlike u korištenim metodama s obzirom na djelatnost. Pretpostavlja se da poduzeća koja se bave djelatnostima koja zahtijevaju velika materijalna sredstva, a to su uglavnom proizvodne

djelatnosti, bi češće trebala koristiti metodu revalorizacije. Za poduzeća koja se bave uslužnim djelatnostima za čije obavljanje nije potrebno mnogo vrijedne dugotrajne materijalne imovine se pretpostavlja da više koriste metodu troška za naknadno vrednovanje dugotrajne materijalne imovine. Pomoću hi-kvadrat testa će se testirati postavljena hipoteza:

H_1(6): Postoje značajne razlike u korištenim metodama naknadnog priznavanja i vrednovanja dugotrajne materijalne imovine s obzirom na djelatnost poduzeća

Da bi se donio zaključak o prihvaćanju hipoteze o tome postoji li ovisnost između područja djelatnosti poduzeća i metode naknadnog vrednovanja NPO, potrebno je postaviti hipoteze:

$$H_0 : \ldots\ldots P_{ij} = P_{i\bullet} \cdot P_{\bullet j}, \qquad \forall i, \forall j \quad i = 1,2,\ldots,r; \; j = 1,2,\ldots,c$$
$$H_1 : \ldots\ldots \exists P_{ij} \neq P_{i\bullet} \cdot P_{\bullet j}$$

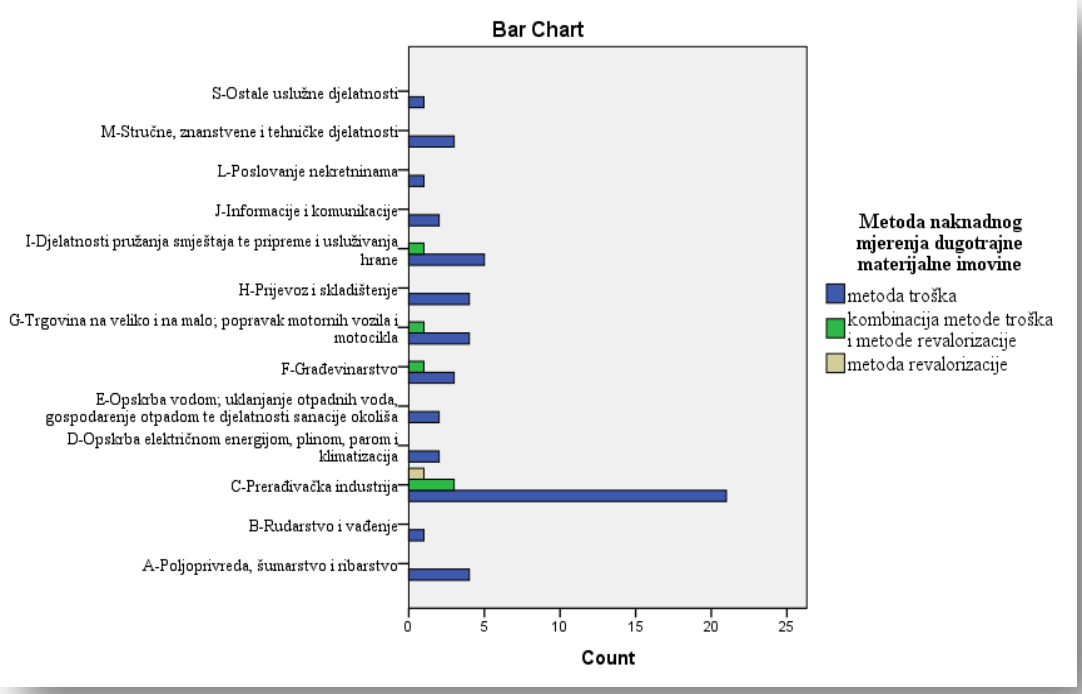

Grafikon 6: Metoda naknadnog mjerenja NPO s obzirom na djelatnost poduzeća

Izvor: Izrada autora

Iz prethodnog grafikona se može vidjeti da u svakoj kategoriji koje se odnose na djelatnost, poduzeća pretežno koriste metodu troška za naknadno mjerenje NPO. Od ukupnog broja poduzeća iz uzorka najviše njih pripada kategoriji prerađivačke industrije, te se na temelju tih

poduzeća mogu donijeti pouzdaniji zaključci što se tiče odabira metode. Svim ostalim kategorijama djelatnosti pripada premalo poduzeća iz uzorka, a neke djelatnosti imaju samo jedno poduzeće kao predstavnika. Od ukupnog broja promatranih poduzeća čija glavna djelatnost spada u kategoriju prerađivačke industrije, 84% koristi metodu troška za sve NPO, 12% koristi metodu revalorizacije za nekretnine, a metodu troška za postrojenja i opremu, dok 4% poduzeća koristi metodu revalorizacije za sve NPO. Poduzeća koja pripadaju ostalim skupinama djelatnosti također većinom koriste metodu troška. Manjina poduzeća koja koriste metodu revalorizacije za sve nekretnine, a metodu troška za sva postrojenja i opremu pripadaju kategorijama djelatnosti: građevinarstvo, trgovina na veliko i na malo, djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane, dok nenavedenim kategorijama pripadaju samo poduzeća koja upotrebljavaju metodu troška. Mogući razlozi ovakvih rezultata mogu biti faktori koji negativno utječu na odluku o primjeni metode revalorizacije, a to su: porezni aspekt troškova amortizacije, trošak procjenjivanja fer vrijednosti, nepostojanje aktivnog tržišta, povećana volatilnost zarada, veći troškovi računovodstvene amortizacije i manji dobitak u računu dobiti i gubitka itd.

Tablica 15: Rezultati testiranja nezavisnosti između djelatnosti i korištenih metoda

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	**5,665[a]**	**24**	**1,000**
Likelihood Ratio	7,578	24	,999
Linear-by-Linear Association	,411	1	,522
N of Valid Cases	60		
a. 37 cells (94,9%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,02.			

Izvor: Izrada autora

Iz tablice se može vidjeti da je empirijska signifikantnost $\alpha^* = 1 = 100\% \rightarrow \alpha^* > 5\% \rightarrow H_0$, što znači da se uz značajnost od 5% ne može prihvatiti postavljena hipoteza $H_1(6)$ da postoji ovisnost između djelatnosti poduzeća i metode naknadnog mjerenja NPO. Dakle, ne postoji statistički značajna ovisnost između djelatnosti poduzeća i metoda naknadnog mjerenja NPO, odnosno ne postoji statistički značajna razlika u korištenim metodama naknadnog priznavanja i vrednovanja dugotrajne materijalne imovine s obzirom na djelatnost poduzeća.

5. ZAKLJUČAK

Cilj ovoga rada je istražiti postojanje značajnih razlika u korištenim metodama naknadnog priznavanja i vrednovanja dugotrajne materijalne imovine trgovačkih društava u Hrvatskoj, s obzirom na određena obilježja kao što su: veličina poduzeća, status listanja, vlasništvo, ostvareni financijski rezultat, pravni oblik i djelatnost. Prema Hrvatskom standardu financijskog izvještavanja 6 i Međunarodnom računovodstvenom standardu 16, poduzetnik nakon početnog priznavanja treba odabrati metodu troška ili metodu revalorizacije kao računovodstvenu politiku i primijeniti tu politiku na cjelokupnu skupinu dugotrajne materijalne imovine.

Testiranje postavljenih hipoteza koje glase da postoje značajne razlike u korištenim metodama naknadnog priznavanja i vrednovanja dugotrajne materijalne imovine s obzirom na sva prethodno navedena obilježja se provelo pomoću hi-kvadrat testa. Rezultati istraživanja su pokazali da većina poduzeća iz uzorka koristi metodu troška za naknadno mjerenje promatranih vrsta dugotrajne materijalne imovine. Kada se poduzeća analiziraju s obzirom na određena obilježja također se dolazi do rezultata da pretežno koriste metodu troška. Provedenim hi-kvadrat testom proizlazi rezultat da ne postoji povezanost između metoda naknadnog mjerenja dugotrajne materijalne imovine i veličine poduzeća, oblika vlasništva, statusa listanja, ostvarenog financijskog rezultata, pravnog oblika i djelatnosti poduzeća. Dakle, izračunata vrijednost hi-kvadrat testa pokazuje da odabir metode u poduzeću ne ovisi o nijednom od promatranih obilježja. Uz pomoć rezultata istraživanja može se odbaciti postavljena hipoteza o postojanju značajnih razlika u korištenim metodama s obzirom na sve kategorije obilježja. Konačno se može zaključiti da ne postoji statistički značajna razlika u korištenim metodama s obzirom na sva obilježja. Promatrana poduzeća koja koriste metodu fer vrijednosti odnosno metodu revalorizacije, najčešće je upotrebljavaju za vrednovanje nekretnina, dok za postrojenja i opremu upotrebljavaju metodu troška. Razlog zbog kojeg je to tako, može se pripisati postojanju aktivnog tržišta za tu vrstu imovine.

Slična, prije provedena, hrvatska i europska istraživanja također pokazuju da poduzeća dominantno koriste metodu troška, a poduzeća koja koriste metodu revalorizacije najviše je koriste za vrednovanje nekretnina. Razlog zbog kojeg poduzeća u malom postotku koriste metodu revalorizacije je vjerojatno postojanje određenih nedostataka i manjkavosti te metode,

te postojanje poteškoća pri utvrđivanju fer vrijednosti na neaktivnim tržištima, trošak procjenjivanja imovine itd. Mogući pozitivni i negativni faktori koji utječu na odluku o procjeni fer vrijednosti navedeni su u teorijskom dijelu. Negativni učinci procjene po fer vrijednosti osnovnih sredstava su nešto brojniji od pozitivnih učinaka što se naposljetku reflektira na izbor metode i uzrokuje ovakve rezultate.

LITERATURA:

1. Baica, Z. (2008): Računovodstvo dugotrajne materijalne imovine - primjena HSFI 6, Računovodstvo i porezi u praksi, Zagreb, broj 5.
2. Bakran, D. (2016): Revalorizacija dugotrajne materijalne imovine, RIF, Zagreb, broj 3.
3. Belak, V. (2006): Profesionalno računovodstvo: prema MSFI i hrvatskim poreznim propisima, Zgombić & Partneri - nakladništvo i informatika d.o.o., Zagreb.
4. Belak, V. (2009): Računovodstvo dugotrajne materijalne imovine prema HSFI/MSFI i novi računovodstveni postupci, Belak excellens d.o.o., Zagreb.
5. Christensen, H.B., Nikolaev, V. (2008): Who uses fair-value accounting for non-financial assets after IFRS adoption?, AAA 2009 Mid-year international accounting section (IAS) meeting; Chicago booth school of business research paper No. 09-12. Dostupno na: http://ssrn.com/abstract=1269515
6. Kolačević, S. (2005): Učinci procjene dugotrajne materijalne imovine i promjena vrijednosti iskazanih u financijskim izvješćima, Ekonomski pregled, Vol. 56. No. 1-2, str.60-78, str.60. Dostupno na: http://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=15384
7. Međunarodni računovodstveni standardi i Međunarodni standardi financijskog izvještavanja. Dostupno na: http://www.hanfa.hr/getfile/39377/Me%C4%91unarodni%20ra%C4%8Dunovodstveni%20standardi%20i%20Me%C4%91unarodni%20standardi%20financijskog.pdf
8. Međunarodni standardi financijskog izvještavanja (u primjeni od 1.1.2010.). Dostupno na: http://www.osfi.hr/Uploads/1/2/104/155/MSFI-1_od_1.1.2010._dodana_kolona_Odluka.pdf
9. Metode znanstvenih istraživanja, Sveučilište u Zadru, nastavni materijal, ppt. Dostupno na: http://www.unizd.hr/portals/4/nastavni_mat/1_godina/metodologija/METODE_ZNANSTVENIH_ISTRAZIVANJA.pdf
10. MSFI nakon pristupanja RH EU. Dostupno na: http://www.osfi.hr/Uploads/1/2/104/155/MSFI-NAKON-PRISTUPANJA-RH-EU.pdf
11. Negovanović, M. (2008): Procjena dugotrajne imovine po fer vrijednosti – da ili ne?: Praksa procjene osnovnih sredstava po fer vrijednosti u EU, RRiF, Zagreb, broj 8.

12. Odluka o Nacionalnoj klasifikaciji djelatnosti 2007.- NKD, Narodne novine, broj 58/2007, Zagreb. Dostupno na: http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2007_06_58_1870.html
13. Odluka o objavljivanju Hrvatskih standarda financijskog izvještavanja, HSFI 6, Narodne novine, broj 86/2015, Zagreb. Dostupno na: http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2015_08_86_1709.html
14. Odluka o objavljivanju Međunarodnih standarda financijskog izvještavanja, MRS 16, Narodne novine, broj 136/2009, Zagreb. Dostupno na: http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/dodatni/404789.pdf
15. Pervan, I.(2014.): MRS 16 – Nekretnine, postrojenja i oprema, interna predavanja, Ekonomski fakultet, Split.
16. Pivac, S. (2010): Statističke metode, integrirana predavanja, Ekonomski fakultet, Split.
17. Rozga, A. (2009): Statistika za ekonomiste, Sveučilište u Splitu, Ekonomski fakultet, Split.
18. Škara, I. (2016): Bolje poslovanje u 2015., prilog uz Lider: 1000 najvećih hrvatskih tvrtki prema ukupnom prihodu u 2015., Zagreb.
19. Šodan, S. (2009): Računovodstveno izvještavanje u RH i harmonizacija sa zahtjevima EU- Primjena metode fer vrijednosti u vrednovanju dugotrajne nefinancijske imovine u Hrvatskoj, zbornik radova, (urednica: B. Ramljak), Ekonomski fakultet, Split.
20. Tušek, B.: Računovodstveno praćenje dugotrajne imovine, Ekonomski fakultet, Zagreb. Dostupno na: http://web.efzg.hr/dok/RAC//btusek/rac/9.%20RA%C4%8CUNOVODSTVENO%20PRA%C4%86ENJE%20DUGOTRAJNE%20IMOVINE.pdf
21. Zakon o porezu na dobit, Narodne novine, broj 143/2014, Zagreb. Dostupno na: http://www.zakon.hr/z/99/Zakon-o-porezu-na-dobit
22. Zakon o računovodstvu, Narodne novine, broj 78/2015, Zagreb. Dostupno na: http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2015_07_78_1493.html
23. Zakon o trgovačkim društvima, Narodne novine, pročišćeni tekst zakona, Zagreb. Dostupno na: http://www.zakon.hr/z/546/Zakon-o-trgova%C4%8Dkim-dru%C5%A1tvima
24. www.zse.hr - Popis dionica uvrštenih na Zagrebačkoj burzi
25. http://www1.biznet.hr/HgkWeb/do/extlogon - Registar poslovnih subjekata
26. http://rgfi.fina.hr/JavnaObjava-web/jsp/prijavaKorisnika.jsp - RGFI javna objava
27. www.zse.hr - Zagrebačka burza

POPIS TABLICA I GRAFIKONA:

Tablica 1: Struktura uzorka prema obilježjima 40
Tablica 2: Struktura poduzetnika prema djelatnosti 41
Tablica 3: Mjerenje nekretnina, postrojenja i opreme 43
Tablica 4: Metoda naknadnog mjerenja dugotrajne materijalne imovine (NPO) 44
Tablica 5: Metoda naknadnog mjerenja NPO s obzirom na veličinu 45
Tablica 6: Rezultati testiranja nezavisnosti između veličine poduzeća i korištenih metoda 46
Tablica 7: Metoda naknadnog mjerenja NPO s obzirom na status listanja 48
Tablica 8: Rezultati testiranja nezavisnosti između statusa listanja i korištenih metoda 49
Tablica 9: Metoda naknadnog mjerenja NPO s obzirom na vlasništvo 50
Tablica 10: Rezultati testiranja nezavisnosti između vlasništva i korištenih metoda 52
Tablica 11: Metoda naknadnog mjerenja NPO s obzirom na ostvareni financijski rezultat 53
Tablica 12: Rezultati testiranja nezavisnosti između ostvarenog financijskog rezultata i korištenih metoda 54
Tablica 13: Metoda naknadnog mjerenja NPO s obzirom na pravni oblik 56
Tablica 14: Rezultati testiranja nezavisnosti između pravnog oblika i korištenih metoda.....57
Tablica 15: Rezultati testiranja nezavisnosti između djelatnosti i korištenih metoda.....59

Grafikon 1: Metoda naknadnog mjerenja NPO s obzirom na veličinu 45
Grafikon 2: Metoda naknadnog mjerenja NPO s obzirom na status listanja 48
Grafikon 3: Metoda naknadnog mjerenja NPO s obzirom na vlasništvo 51
Grafikon 4: Metoda naknadnog mjerenja NPO s obzirom na ostvareni financijski rezultat 53
Grafikon 5: Metoda naknadnog mjerenja NPO s obzirom na pravni oblik 56
Grafikon 6: Metoda naknadnog mjerenja NPO s obzirom na djelatnost poduzeća 58

SAŽETAK

Predmet istraživanja ovog rada je ispitati koje metode naknadnog priznavanja i vrednovanja dugotrajne materijalne imovine koriste poduzetnici u RH, te istražiti postojanje značajnih razlika u korištenim metodama s obzirom na veličinu poduzeća, status listanja, vlasništvo, ostvareni financijski rezultat, pravni oblik i djelatnost. Cilj istraživanja je potvrditi ili opovrgnuti postavljene istraživačke hipoteze, odnosno provedenom analizom ispitati postoje li značajne razlike u korištenim metodama koje se odnose na naknadno priznavanje dugotrajne materijalne imovine s obzirom na navedena obilježja. Istraživanje će se provesti na uzorku od 60 hrvatskih poduzeća koji su predali svoje temeljne financijske izvještaje za 2015. godinu. Teorijski okvir čine relevantni računovodstveni standardi: HSFI 6 i MRS 16.

Nakon početnog priznavanja poduzetnik treba odabrati metodu troška ili metodu revalorizacije kao računovodstvenu politiku i primijeniti tu politiku na cjelokupnu skupinu dugotrajne materijalne imovine. Rezultati istraživanja pokazuju da većina poduzeća iz uzorka koristi metodu troška za naknadno mjerenje nekretnina, postrojenja i opreme. Kada se poduzeća analiziraju s obzirom na određena obilježja također se dolazi do rezultata da većina koristi metodu troška. Provedenim hi-kvadrat testom dolazi se do rezultata iz kojih proizlazi da ne postoji povezanost između metoda naknadnog mjerenja dugotrajne materijalne imovine i veličine poduzeća, oblika vlasništva, statusa listanja, ostvarenog financijskog rezultata, pravnog oblika i djelatnosti. Dakle, izračunata vrijednost hi-kvadrat testa pokazuje da odabir metode u poduzeću ne ovisi ni o jednom promatranom obilježju. Sukladno dobivenim rezultatima, može se odbaciti temeljna hipoteza o postojanju značajnih razlika u korištenim metodama s obzirom na sva obilježja. Konačno se može zaključiti da ne postoji statistički značajna razlika u korištenim metodama s obzirom na sva ispitivana obilježja.

Ključne riječi: *dugotrajna materijalna imovina, metoda troška, metoda revalorizacije, Hrvatska poduzeća*

SUMMARY

The subject of this research work is to examine what methods of subsequent measurement and valuation of tangible fixed assets is being used by entrepreneurs in the Republic of Croatia and to investigate the existence of significant differences in the methods used in relation to company size, stock exchange status, ownership, achieved financial results, legal form and company activity. The aim of the research was to confirm or refute the proposed research hypotheses and by using analysis to examine whether there are significant differences in the methods relating to the subsequent measurement of tangible fixed assets due to these characteristics. The research will be carried out on a sample of 60 Croatian companies that have submitted their basic financial statements for the year 2015. The theoretical framework is made of relevant accounting standards: CFRS 6 and IAS 16.

After the initial recognition entrepreneur should select a method of the cost or revaluation model as its accounting policy and apply the policy to the entire group of fixed assets. The research results show that the majority of companies in the sample used cost method for subsequent measurement of property, plant and equipment. When the company are being analyzed related to certain features, it also leads to results that the majority of companies used cost method. By conducting chi-square test, leads to results of which show that there is no connection between the method of subsequent measurement of fixed assets and the size of the company, types of ownership, the status on the stock exchange, financial results, the legal forms and company activities. Therefore, the calculated value of chi-square test shows that the selection methods of the company is not dependent on any observed characteristic. According to the results, the basic hypothesis of the existence of significant differences in the methods used, with regard to all the features, can be rejected. It can be concluded that there is no statistically significant difference in the methods used related to all investigated characteristics.

Keywords: *tangible fixed assets, the cost method, method of revaluation, Croatian companies*